

Хмельницький національний університет
Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту
Кафедра психології та педагогіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський)
Освітній рівень

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА У ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Шифр і назва галузі знань
Спеціальність 053 Психологія
Шифр і назва спеціальності

Шифр 24255
Номер ІНП

Виконала: студентка ІІ курсу, групи ППмз-24-2 Анна ХАРЧУК
Підпис Ініціали, прізвище

Керівник: ст. викладач Олександр ЯНЦАЛОВСЬКИЙ
Підпис Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:
Зав. кафедри психології та педагогіки
доктор психологічних наук, професор

10 12 2025р.

Таїсія КОМАР
Підпис Ініціали, прізвище

Хмельницький, 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спортуКафедра психології та педагогікиОсвітній рівень другий (магістерський)Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»Спеціальність 053 «Психологія»Освітня програма освітньо-професійна програма «Психологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри психології та педагогіки

 Таїсія КОМАР

підпис

протокол № 5 від 12 грудня 2024 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУАнни ХАРЧУК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ здобувача

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Порівняльний аналіз психологічних особливостей уявлень про ідеального партнера у чоловіка та жінки»
Керівник кваліфікаційної дипломної роботи: Олександр ЯНЦАЛОВСЬКИЙ, ст. викладач кафедри психології та педагогіки
Затверджено наказом ректора університету від 25 серпня 2025 р. № 65
2. Строк подання здобувачем роботи на кафедру 01 грудня 2025 р.
3. Вихідні дані до роботи: матеріали звіту з переддипломної практики, комплекс методів та методик дослідження: Love Attitude Scale (LAS) для вивчення домінуювальних стилів любові; тестом рівня емпатії І. Юсупова, що дав можливість оцінити емоційну чутливість та здатність до співпереживання респондентів; шкалою досвіду близьких стосунків, яка дозволяє визначити рівень тривоги та уникнення в міжособистісних взаємодіях і типи прив'язаності; авторською анкетною.
4. Зміст кваліфікаційної дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): вступ, розділ 1. Теоретико-методологічні засади гендерних аспектів формування образу ідеального партнера, уявлення в психології: сутність, функції та роль у міжособистісних стосунках, наукові підходи до вивчення образу партнера: когнітивно-схемний, прототиповий, соціокультурний, моделювальний, психологічні особливості та чинники формування уявлень про ідеального партнера у чоловіків і жінок, гендерні подібності й відмінності: висновки сучасних досліджень, висновки до розділу; розділ 2. Емпіричне дослідження уявлень про ідеального партнера у чоловіків та жінок, організація емпіричного дослідження, аналіз і інтерпретація отриманих результатів з позицій сучасної сімейної психології, практичні напрями психологічної роботи та рекомендації щодо гармонізації

уявлень про партнера, висновки до розділу; висновки, перелік джерел посилання, додаток.

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень) 9 рисунків, 16 таблиць.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

Дата видачі завдання 12 грудня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів (розділів) кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапу роботи	Примітка
1	Вибір теми дослідження. Визначення об'єкта і предмета дослідження, постановка мети і завдань.	До 01 січня 2025 р.	виконано
2	Визначення теоретико-методологічних засад дослідження. З'ясування актуальності проблеми.	До 03 березня 2025 р.	виконано
3	Оформлення вступу кваліфікаційної роботи.	До 01 вересня 2025 р.	виконано
4	I розділ кваліфікаційної роботи.	До 10 вересня 2025 р.	виконано
5	II розділ кваліфікаційної роботи.	До 01 жовтня 2025 р.	виконано
6	Загальні висновки.	До 01 листопада 2025 р.	виконано
7	Оформлення кваліфікаційної роботи.	До 01 грудня 2025 р.	виконано
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	<u>18</u> листопада 2025 р.	виконано
9	Захист кваліфікаційної роботи (відповідно графіку)	<u>26</u> грудня 2025 р.	виконано

Здобувач

Анна ХАРЧУК
Ім'я, прізвище

Керівник роботи

Олександр ЯНЦАЛОВСЬКИЙ

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Тема кваліфікаційної роботи «Порівняльний аналіз психологічних особливостей уявлень про ідеального партнера у чоловіка та жінки»

Здобувач Анна ХАРЧУК

Керівник Олександр ЯНЦАЛОВСЬКИЙ

Кваліфікаційна робота включає 105 сторінок, 16 таблиць, 9 рисунків, перелік джерел посилання складає 68 найменувань, 4 додатки.

Ключові слова: уявлення про партнера, гендерні відмінності, емпатія, міжособистісні стосунки, психодіагностика.

Об'єктом дослідження є уявлення особистості про партнера в системі міжособистісних взаємин.

Предметом дослідження є психологічні особливості уявлень про ідеального партнера у чоловіків та жінок.

За результатами дослідження здійснено комплексний аналіз теоретичних підходів до проблеми, проведено емпіричне обстеження чоловічої та жіночої вибірок, виявлено структуру та змістові характеристики уявлень про ідеального партнера, встановлено гендерні відмінності, а також здійснено порівняльну інтерпретацію даних за методиками LAS та емпатійності. Підготовлено узагальнені висновки щодо психологічних чинників формування моделей бажаного партнерства..

Одержані результати можуть бути використані у практиці сімейного та індивідуального психологічного консультування, у роботі центрів соціально-психологічної підтримки, при розробці профілактичних та освітніх програм, спрямованих на формування реалістичних уявлень про партнерство і підготовку молоді до сімейного життя.

Дипломник Анна ХАРЧУК

Дата подання кваліфікаційної роботи до захисту 01 грудня 2025р.

ЗМІСТ

ВСТУП6

1.1. Уявлення в психології: сутність, функції та роль у міжособистісних стосунках.9

1.2. Наукові підходи до вивчення образу партнера: когнітивно-схемний, прототиповий, соціокультурний, моделювальний.16

1.3. Уявлення про ідеального партнера у чоловіків: психологічні особливості та чинники формування.21

1.4. Уявлення про ідеального партнера у жінок: психологічні особливості та чинники формування.24

1.5. Гендерні подібності й відмінності: висновки сучасних досліджень.31

Висновки до розділу34

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА У ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК38

2.1. Дослідницька програма і вибір методик38

46

2.3. Аналіз результатів уявлень образу ідеального партнера за даними чоловічої групи.50

2.4. Аналіз результатів уявлень образу ідеального партнера за даними жіночої групи.60

2.5. Порівняльна інтерпретація моделей.72

2.2. Організація дослідження та характеристика вибірки46

Висновки до розділу87

ВИСНОВКИ89

ВСТУП

Проблематика уявлень про ідеального партнера належить до ключових напрямів сучасної психології особистості, гендерної психології та психології міжособистісних стосунків. Динамічні суспільні зміни, трансформація гендерних ролей, переосмислення моделей партнерства та зростання поширеності нестабільних або короткотривалих стосунків актуалізують необхідність поглибленого аналізу внутрішніх уявлень чоловіків і жінок про бажаного партнера. Наявна суперечність між зростанням запиту на гармонійні стосунки та одночасним ускладненням їх побудови формує потребу у дослідженні чинників, що визначають вибір партнера та якість майбутніх стосунків.

Актуальність теми підтверджується статистичними тенденціями останніх років: в Україні спостерігається зменшення кількості зареєстрованих шлюбів та зростання кількості розлучень (за даними Державної служби статистики України, станом на 2024 рік співвідношення розлучень до шлюбів у низці регіонів перевищує 50 %). Значною мірою це пов'язано з неузгодженістю очікувань партнерів, нерозумінням ролей у стосунках та хибними уявленнями, що формуються під впливом соціокультурних стереотипів, родинних моделей або попереднього досвіду. Наукові дослідження засвідчують, що саме уявлення про партнера та шлюб виступають предикторами задоволеності стосунками, вибору партнера та стабільності сімейного життя. Вивчення гендерної специфіки цих уявлень дозволяє не лише описати типові відмінності між чоловіками та жінками, а й визначити психологічні механізми формування очікувань, їх вплив на поведінку та на розвиток партнерських взаємин.

Об'єкт дослідження – уявлення особистості про партнера у системі міжособистісних взаємин.

Предмет дослідження – психологічні особливості уявлень про ідеального партнера у чоловіків та жінок.

Мета дослідження – здійснити порівняльний аналіз гендерних особливостей уявлень про ідеального партнера, виявити їх структурні компоненти, чинники формування та специфіку впливу на міжособистісну взаємодію.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- 1) проаналізувати теоретико-методологічні підходи до вивчення уявлень про партнера та закономірності їх формування;
- 2) з'ясувати змістові характеристики уявлень про ідеального партнера у чоловіків та у жінок;
- 3) здійснити емпіричне дослідження гендерних особливостей уявлень про ідеального партнера;
- 4) порівняти отримані результати та визначити спільні й відмінні риси чоловічих і жіночих моделей ідеального партнера.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що уявлення чоловіків і жінок про ідеального партнера мають структурну подібність, проте відрізняються за змістовими акцентами: чоловіки частіше орієнтуються на емоційно-естетичні та поведінкові якості партнерки, тоді як жінки – на емоційно-ціннісні, моральні та інтелектуальні характеристики. Ці відмінності зумовлені поєднанням соціокультурних чинників, особистісного досвіду та індивідуальних когнітивно-емоційних схем.

Методи дослідження включають теоретичні, емпіричні та методи математичної обробки даних.

У межах теоретичних методів використовувалися аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукової літератури, що дозволило визначити концептуальні підходи до проблеми уявлень про ідеального партнера.

Емпіричний блок представлений чотирма діагностичними методиками: Love Attitude Scale (LAS) для вивчення домінувальних стилів любові; тестом рівня емпатії І. Юсупова, що дав можливість оцінити емоційну чутливість та здатність до співпереживання респондентів; шкалою досвіду близьких стосунків, яка дозволяє визначити рівень тривоги та уникнення в

міжособистісних взаємодіях і типи прив'язаності; авторською анкетною, розробленою для дослідження змістових характеристик уявлень чоловіків і жінок про ідеального партнера.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості використання даних для вдосконалення психологічного консультування молоді та подружніх пар, розроблення профілактичних програм щодо формування реалістичних уявлень про партнерство, оптимізації процесу підготовки до сімейного життя, а також у діяльності психологів освіти, сімейних психологів і фахівців із соціально-психологічної підтримки.

Експериментальна база дослідження – вибірка студентської молоді віком від 18 до 23 років, що навчаються у ВНЗ. Дослідження проводилося у формі добровільної участі, з дотриманням етичних норм психологічної практики.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом опублікування наукової статті за результатами роботи у фаховому збірнику.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА

1.1. Уявлення в психології: сутність, функції та роль у міжособистісних стосунках.

У словниках української мови поняття «уявлення» визначається як знання чи усвідомлення певних явищ, що ґрунтується на індивідуальному досвіді людини [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Розширене тлумачення цього терміна подає С. Рубінштейн, який характеризує уявлення як динамічне психічне утворення, що відтворюється заново в певних умовах і відображає складну систему внутрішнього життя особистості [Ошибка! Источник ссылки не найден., С. 308]. У науковій літературі [Ошибка! Источник ссылки не найден.] розрізняють два основних види уявлень – уявлення пам'яті та уявлення уяви. Перші є результатом відтворення образів предметів і явищ, які людина вже сприймала раніше, а другі – продуктом творчої діяльності свідомості, спрямованої на перетворення наявного досвіду в нові комбінації та смисли. Суттєва відмінність між пам'яттю та уявою полягає в тому, що пам'ять відновлює образи, максимально наближені до первинного «еталону», тоді як уява – змінює та переосмислює вихідний образний матеріал. Як зазначав С. Рубінштейн, якщо головна характеристика пам'яті полягає у відтворенні, то основною властивістю уяви є перетворення [Ошибка! Источник ссылки не найден., С. 345]. Щоб змінити дійсність у практичному вимірі, необхідно вміти трансформувати її на рівні мислення, і саме цю функцію забезпечує уява.

Уявлення особистості виступають відображенням явищ, подій і процесів навколишньої дійсності, які узагальнюють суспільний і індивідуальний досвід людини. Вони мають важливе значення у всіх сферах життєдіяльності, зокрема у сімейному житті. Фактично будь-яке знання є ідеальним відтворенням узагальнених уявлень про закономірні зв'язки реальності. У межах

дослідження, що стосується міжособистісної взаємодії, уявлення відіграють ключову роль у формуванні моделей поведінки шлюбних партнерів. Аналізуючи їхню структуру, доцільно зосередитись на функціональному значенні уявлень, адже саме вони забезпечують пізнавальну, орієнтаційну та адаптаційну діяльність особистості [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Найважливішою серед функцій уявлень є пізнавальна. Вона полягає у тому, що уявлення виступають інструментом пізнання: людина за їхньою допомогою описує, класифікує й пояснює навколишню дійсність. І. Зубіашвілі [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] підкреслював, що саме уявлення спонукають людину формувати звички та певний спосіб взаємодії зі світом. Іншими словами, особистість сприймає реальність не об'єктивно, а через призму власних бажань, інтересів та уявлень. Водночас друга функція – орієнтаційна – визначає напрям поведінки людини, відображаючись у її діях і емоційних проявах. Емоційні реакції людини, їхня динаміка і навіть характер залежать від соціальних уявлень, властивих певній культурі, що свідчить про їхню детермінуючу роль у поведінці. Третьою функцією уявлень є адаптаційна, адже саме завдяки їм індивід пристосовується до соціального середовища, засвоює існуючі в суспільстві норми, цінності та оцінки.

З огляду на це, особливе значення набувають уявлення про майбутню сім'ю та поведінкові моделі шлюбних партнерів, оскільки вони сприяють підготовці молоді до сімейного життя. Такі уявлення допомагають виробити відповідальні установки, орієнтують у соціальних ролях і забезпечують адаптацію до майбутніх життєвих обставин. Їхня наявність формує у молодій людини звичку до гармонійних моделей поведінки у сімейних стосунках, що, у свою чергу, сприяє становленню відповідального сім'янина. Однак проблема формування уявлень про сімейне життя у студентської молоді системно майже не вивчалася, хоча окремі аспекти цієї теми висвітлені в наукових працях.

Уявлення про сім'ю в контексті статевої соціалізації, підкреслюють, що сучасна молодь часто має спотворене бачення шлюбу. У віці 13–15 років спостерігається розмежування понять «любов» і «шлюб», унаслідок чого

підлітки сприймають сім'ю як перешкоду для власних почуттів. Окрім того, поширеною є споживацька установка – ідеальний партнер уявляється як поєднання найкращих рис, що значно перевершують реальні якості людей з найближчого оточення. Часто спостерігається розбіжність між бажаними та реальними характеристиками партнера, а також надмірна вимогливість, особливо серед дівчат. Ці негативні тенденції, на думку дослідниці, можуть бути подолані через розширення уявлень молоді про шлюбний потенціал і соціальні ролі партнерів **[Ошибка! Источник ссылки не найден.-Ошибка! Источник ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.-Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

М. Терещенко **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]** також наголошує, що уявлення про сім'ю є одним із провідних чинників подружнього взаєморозуміння. Автор розглядає їх у межах загальної картини світу особистості, оскільки саме ця картина забезпечує орієнтацію людини у світі не лише на фізичному, а й на когнітивному та емоційному рівнях. Такий підхід перегукується з ідеями Е. Фромма про любов як мистецтво, що передбачає свідоме прагнення до гармонії, заснованої на знанні, досвіді та внутрішній зрілості **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**. Водночас багато авторів зазначають, що уявлення про шлюб нерідко формуються під впливом ілюзорної картини світу – стереотипів, упереджень і страхів, які спотворюють реальність. Це призводить до створення ідеалізованого образу партнера, який рідко відповідає дійсності, але визначає уявлення людини про «досконалого сім'янина».

Попри значну кількість досліджень, питання формування уявлень про соціальні ролі подружжя залишаються недостатньо розробленими, хоча вони мають велике значення у процесі підготовки молодого покоління до сімейного життя. У сучасних умовах, коли традиційні цінності зазнають змін, ця проблема стає особливо актуальною. Ця концепція логічно корелює з дослідженням уявлень молоді про сімейні ролі, оскільки вони теж є проявом буденного знання, спрямованого на розуміння соціальної реальності.

Поняття «глузд», згідно зі словниками української мови, тлумачиться як «розумний зміст чого-небудь» або «раціональне розуміння речей», а вираз «здоровий глузд» означає тверезе, обґрунтоване сприйняття дійсності. Знання, що трансформується у здоровий глузд, змінює спосіб існування людини, оскільки нова інформація про об'єкт підлягає категоризації у когнітивній системі суб'єкта, формуючи нові уявлення. Таким чином, уявлення – це не пасивне копіювання зовнішнього світу, а активний процес його осмислення і відтворення у внутрішньому плані.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що уявлення є важливим чинником соціально-психологічної регуляції поведінки. Вони формують смислові орієнтири, інтегрують особистість у систему сімейних відносин, визначають спрямованість дій та емоцій. Саме завдяки соціальним уявленням факти сімейного життя перетворюються на знання, яким молодь користується для побудови власних уявлень про шлюб і створення гармонійних стосунків у майбутньому.

Поділяючи позицію Т. Демидової щодо компонентного складу уявлень про сім'ю, вважаємо, що у запропонованій нею психологічній структурі цих уявлень недостатньо враховано аспект, який стосується сімейних ролей як моделей поведінки шлюбних партнерів. У структурі, запропонованій авторкою, ця тема частково відображена лише у когнітивному компоненті через поняття «усвідомлення обов'язків подружжя» та в поведінковому компоненті через «статеву-рольову поведінку». Однак такий підхід, на нашу думку, не дає повного уявлення про значення сімейних ролей у формуванні шлюбних відносин, а ігнорування цього питання може призвести до неповного розуміння моделей подружньої поведінки, що в майбутньому здатне зумовити сімейні конфлікти.

Когнітивний компонент уявлень має охоплювати ширший зміст і відображати знання про сімейні ролі за кількома провідними критеріями: інтелектуально-світоглядним, морально-психологічним, інтимно-сексуальним, матеріально-фінансовим та господарським. До цього ж

компоненту доцільно включити знання про патологізуючі ролі в сім'ї та причини їх виникнення. Поведінковий компонент, своєю чергою, повинен містити такі елементи, як засвоєння сімейних ролей у формі конкретних моделей поведінки подружжя та розвиток власного шлюбного потенціалу. Усвідомлення цих моделей поведінки, на нашу думку, сприятиме формуванню у молоді відповідального ставлення до майбутнього сімейного життя, допоможе осмислити суть подружніх ролей і підготуватися до їх засвоєння на практиці.

Виходячи з наведеного, нами було розроблено та обґрунтовано психологічну структуру уявлень молоді про сімейні ролі (рис. 1.1), що дозволяє чіткіше зрозуміти їх зміст і внутрішню організацію. У цій моделі розкрито три взаємопов'язані компоненти – когнітивний, емоційно-оцінний і поведінковий, кожен із яких має своє змістове наповнення. Когнітивний компонент відображає систему знань про сімейні ролі як моделі поведінки подружжя, що включає знання про функції сім'ї, рольові відмінності за інтелектуально-світоглядним, морально-психологічним, інтимно-сексуальним, матеріально-фінансовим та господарським чинниками, а також знання про патологізуючі ролі й умови їх виникнення.

Компоненти уявлень
молоді про сімейні ролі

Когнітивний компонент
- система знань про
сімейні ролі як моделі
поведінки шлюбних
партнерів

Емоційно-оцінний
компонент - ставлення
до сімейного життя та
обов'язків у майбутній
сім'ї

Поведінковий
компонент -
ідентифікаційна
поведінка в ролі
майбутнього сім'янина
(шлюбного партнера)

Рисунок 1.1 – Психологічна структура уявлень молоді про сімейні ролі

Джерело: [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Емоційно-оцінний компонент відображає ставлення особистості до майбутнього сімейного життя і виконання подружніх обов'язків. До його структури належать: сприймання й оцінка моделей поведінки власних батьків як подружжя, емоційна ідентифікація з ними, оцінка моделей взаємин серед друзів, а також ставлення до власного потенційного партнерства. Сюди ж входить сприйняття свого ставлення до дітей, самооцінка себе як майбутнього сім'янина та оцінка традиційних і стереотипних поглядів на ролі чоловіка і жінки в сім'ї.

Поведінковий компонент характеризує прояв ідентифікаційної поведінки особистості у ролі майбутнього шлюбного партнера. Це відображається у конкретних формах дій, що свідчать про засвоєння рольових моделей, у розвитку власного шлюбного потенціалу та здатності усвідомлено сприймати потенційного партнера як суб'єкта рівноправних взаємин. Високий рівень сформованості цього компоненту вказує на готовність молодої людини до створення зрілої сім'ї, заснованої на взаєморозумінні та розподілі обов'язків.

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що під поняттям «уявлення» у цьому контексті слід розуміти відносно стійкі переконання особистості, які забезпечують типову форму реагування на ситуації рольового розподілу у сім'ї відповідно до її сформованої життєвої позиції. Уявлення студентської молоді про сімейні ролі як моделі поведінки шлюбних партнерів мають власну специфічну структуру, зміст і рівні сформованості. Їхня психологічна структура охоплює три взаємопов'язані складові: когнітивну – як систему знань про рольову організацію сімейного життя, емоційно-оцінну – як відображення ставлення до подружніх обов'язків і сімейних цінностей, та поведінкову – як практичну реалізацію рольових установок у поведінці.

Формування таких уявлень сприяє розумінню сутності сім'ї як історично зумовленої соціальної системи взаємин між чоловіком і жінкою, заснованої на шлюбі, спільності побуту та взаємній моральній відповідальності. Молодь має усвідомлювати, що сім'я змінюється разом із

розвитком суспільства, а відтак трансформуються й вимоги до подружніх ролей, їх функціональний і морально-психологічний зміст. Благополуччя сім'ї значною мірою залежить від того, наскільки успішно подружжя засвоїло свої ролі – чоловіка і дружини, батька і матері.

Знання та уявлення молоді про себе як представника певної статі, із характерними для неї потребами, мотивами, ціннісними орієнтаціями і формами поведінки, а також розуміння соціальних ролей подружжя створюють психологічне підґрунтя для гармонійного шлюбу. У цьому контексті можна стверджувати, що уявлення студентської молоді про сімейні ролі становлять складний психологічний феномен, який формується на основі засвоєних знань про рольовий розподіл у системі сімейно-шлюбних взаємин. Під поняттям «уявлення молоді про сімейні ролі шлюбних партнерів» доцільно розуміти стійкі переконання особистості, які зумовлюють характер її реагування на ситуації поділу сімейних обов'язків і відображають сформовану життєву позицію.

Підсумовуючи аналіз проблеми, можна зазначити, що узагальнення наукових напрацювань з вивчення сімейних ролей та уявлень про них у студентської молоді дозволяє визначити ключові напрями подальшого дослідження. Це, зокрема, поглиблене вивчення чинників формування уявлень, їх впливу на готовність до сімейного життя, а також пошук ефективних методів діагностики та розвитку зрілих рольових установок у молодого покоління.

1.2. Наукові підходи до вивчення образу партнера: когнітивно-схемний, прототиповий, соціокультурний, моделювальний.

Уявлення про ідеальну сім'ю, що формуються ще до створення власної родини, виступають ключовим предиктором майбутньої задоволеності та стабільності шлюбу, адже саме вони задають «трафарет» порівняння реального

сімейного життя з внутрішньою моделлю норми. З позиції когнітивно-схемного підходу ці уявлення є системою взаємопов'язаних схем про себе, партнера і сімейні ролі, які активуються в значущих подіях та спрямовують сприйняття, інтерпретацію і поведінку подружжя. Коли реальний досвід не підтверджує зміст такої схеми, зростає напруга, а невідповідність між очікуваним і дійсним спричиняє зниження задоволеності. Саме тому задоволеність шлюбом закономірно пов'язується з адекватною реалізацією образу сім'ї, що склалася у свідомості людини внаслідок її дійсного чи символічного досвіду у відповідній сфері.

Нереалістичні очікування стосовно партнера та шлюбу загалом звужують простір конструктивних дій і перешкоджають урахуванню конкретних життєвих обставин, що з когнітивно-схемної перспективи постає як ригідність установок і вибір упереджених інтерпретацій. Прототиповий підхід доповнює це бачення, розглядаючи «ідеального партнера» як узагальнений прототип із набором найрепрезентативніших рис: у дитинстві й підлітковому віці цей прототип ще нечіткий, але з віком стає диференційованішим і стабільнішим, що підтверджується даними про еволюцію образів майбутніх чоловіка і дружини від раннього віку до юності [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Соціокультурний підхід акцентує, що рішення про шлюб і вибір партнера перебувають під впливом норм, звичаїв, традицій і стереотипів, які регулюють допустимі сценарії шлюбної поведінки [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. У межах цього підходу значущими стають соціальні характеристики й статусні параметри – освіта, професія, етнокультурна належність, вік, походження, рівень доходу – що визначають як вірогідність вибору, так і стабільність шлюбного союзу [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Моделювальний підхід дозволяє поєднати ці перспективи: індивід будує і постійно коригує внутрішню модель майбутньої сім'ї та партнера, «проганяючи» через неї життєві сценарії і узгоджуючи ролі, очікування та межі.

У цьому контексті образ людини вміщує уявлення про природу особистості, її життєве призначення, сенс та нормативні зразки поведінки; водночас

поняття «образ» поширюється на цілі групи – культурні, соціальні, професійні, вікові – і, відповідно, образ майбутнього чоловіка/дружини починає впливати вже на етапі вибору партнера. Згідно з соціокультурним підходом, індивідуальні рішення про створення сім'ї опосередковуються мереживом норм і традицій, що канонізують уявлення про «належного» нареченого чи наречену **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**. Поряд із симпатією, прихильністю та любов'ю, на вибір впливають «соціальні маркери» – освіта, статус, професія, національність, сімейний стан, вік, походження, а також гендерно-рольові очікування; при цьому і стабільність, і ризик розлучення статистично пов'язані з освітнім рівнем, професійним статусом, доходами **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Прототипові уявлення закладаються рано: у 10 років дівчата вже описують бажані риси майбутнього чоловіка – доброту, уважність, товариськість, розум – і часто спираються на взірці найближчого мікросоціуму, а не батька **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**; підліткові образи майбутнього чоловіка у дівчат спершу мало диференційовані, однак поступово набувають чіткості **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**. Водночас уявлення про «ідеальну» дружину в хлопців-підлітків упорядковуються за традиційною матрицею «дружина – мати – домогосподарка», де вагомими виступають теплота, доброта, турбота про дітей, господарність; у дзеркальному образі «ідеального» чоловіка – любов до дружини й дітей, турбота про сім'ю, відсутність шкідливих звичок, що відображає прототипові кластери жіночності й чоловічості **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Узагальнено уявлення хлопців і дівчат досить подібні, розходячись у акцентах: дівчата частіше наполягають на відсутності алкоголю в чоловіка, хлопці – на кулінарній вправності дружини **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**. Додатково спостерігається ефект «статевої конгруентності»: чоловіки та жінки схильні доповнювати образ «ідеального» партнера рисами, які вважають типовими для власної статі, при цьому в жіночих описах ідеального чоловіка частіше з'являються чесність, скромність, привабливість, охайність,

вихованість, освіченість, чуйність, щирість і помірність у вживанні алкоголю, тоді як чоловіки в образі ідеальної дружини акцентують витривалість, самовладання, самокритичність, незалежність, повагу до батьків і працелюбність; спільним «ядром» прототипу для обох статей є доброта, чуйність, вірність, відданість та любов до дітей [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Соціокультурний вимір формування образу підсилюється впливом батьківської сім'ї й гендерно-рольових сценаріїв. Емпірично показано, що чоловіки в образі дружини частіше виділяють гуманістичні й комунікативні риси, тоді як жінки в образі чоловіка – ділові та вольові якості; при цьому фіксується виразний вплив батька або матері протилежної статі на конструювання образу «ідеального» партнера: значна частка чоловіків обирає дружин, подібних за темпераментом і психологічними особливостями до їхніх матерів [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

У різних культурах стабільно відтворюються патерни переваг: чоловіків приваблюють ознаки фізичної привабливості, пов'язані з репродуктивною спроможністю, тоді як жінок – індикатори здатності до захисту й забезпечення; водночас міжкультурним інваріантом для обох статей лишається прагнення бачити в партнері добру й люблячу людину. Соціальні сценарії також прописують вікові інтервали шлюбності: чоловіки частіше бажають одружуватися з молодшими, з віком збільшуючи «бажаний» віковий розрив, тоді як жінки переважно орієнтуються на партнерів трохи старших за себе. Стереотип «чоловік вищий за зростом» зумовлює появу зростових критеріїв у доборі пари: невисокі чоловіки частіше відчують труднощі, жінки зазвичай віддають перевагу високим партнерам, а чоловіки – жінкам середнього зросту. На тлі цих соціокультурних маркерів вирізняються негативні «червоні прапорці» – грубість, запальність, алкоголізм, інші адикції, а також відсутність сімейних установок, безвілля, емоційна нестриманість у чоловіків та неохайність, невпорядкований побут, гіперскарги, надмірна позасімейна зайнятість у жінок [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Моделювальний підхід дає змогу пояснити розбіжності між привабливістю на етапі вибору і чинниками довготривалої гармонії. Так, зовнішня привабливість справді є високо значущою для чоловіків, а «надійність» – для жінок; однак подружню узгодженість у довгій перспективі забезпечують передусім духовна близькість, сексуальна привабливість і сумісність характерів, тоді як матеріальна забезпеченість або суто «побутова» надійність самі собою міцності не гарантують. Жінки загалом виявляють більшу вибірковість і високо оцінюють зрілість, інтелект, доброту, порядність, відданість справі, силу та водночас життєрадісність; чоловіки натомість першими називають зовнішність, фігуру, поставу [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

У жіночих преференціях вагому роль відіграють високий соціальний статус або хазяйновитість партнера як індикатори безпеки та стабільності, тоді як частина чоловіків повідомляє про дискомфорт поруч із жінками з вищими доходами чи освітою, що в соціокультурній рамці свідчить про дію нормативів маскулінності. Уздовж цієї логіки моделі «ідеального шлюбу» у свідомості дорослих українців теж описуються як комплекс узгоджених емоційних, ціннісно-смыслових, поведінкових і психофізіологічних параметрів: подружня прихильність, збіг уявлень про себе, партнера і соціальний світ, подібність бажаних форм комунікації, сексуальна та, ширше, психофізіологічна сумісність, культурний рівень, психологічна зрілість і конгруентні ціннісні системи [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Із погляду когнітивно-схемної динаміки нерідко фіксуються дві «збоєві точки»: завищені вимоги й неузгоджені подвійні образи. У дівчат молодшого й середнього юнацького віку часто спостерігається надмірна вимогливість до партнера, тоді як у юнаків – розщеплення між образом привабливої партнерки для спілкування і образом «майбутньої дружини» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. У дівчат і жінок, які перебувають у незареєстрованих стосунках, образ «ідеального» партнера та шлюбу має емоційно насичений фокус – кохання, турбота, підтримка, ніжність – доповнений матеріально-побутовою

стабільністю. У чоловіків до 35 років образ ідеального шлюбу поєднує інтерналізовані сценарії батьківської сім'ї з актуальною інтимно-сексуальною реалізацією, що свідчить про інтеграцію соціокультурних моделей із особистісними потребами й досвідом. Досвід наречених різного віку також відтворює змішані прототипи: бажаним вважається шлюб, у якому чоловік старший за дружину, подружжя закохане та сексуально задоволене, має спільних дітей, рівномірно ділить виховання й поєднує працю обох партнерів [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

У підсумку чотири підходи взаємодоповнюють один одного: когнітивно-схемний показує, як життя «пропускається» крізь внутрішні схеми; прототиповий описує ядро ідеальних рис; соціокультурний окреслює нормативні рамки добору й очікувань; моделювальний пояснює, як індивід конструює і коригує сценарії сімейного життя. Саме узгодження цих рівнів – схеми, прототипи, норми й індивідуальні моделі – підвищує вірогідність реалістичних очікувань, збалансованого розподілу сімейних ролей і, зрештою, задоволеності шлюбом.

1.3. Уявлення про ідеального партнера у чоловіків: психологічні особливості та чинники формування.

Уявлення чоловіків про «ідеальну партнерку» формуються на перетині індивідуального досвіду, соціокультурних норм і стійких когнітивних схем, які спрямовують сприйняття та інтерпретацію жіночих рис у ситуаціях вибору й подальших сімейних взаємин. Перцептивний компонент тут базовий: чим позитивніший образ партнерки у внутрішньому сприйнятті, тим більшою виявляється загальна задоволеність союзом; цей зв'язок простежується симетрично в обох подружжів, але в чоловіків він особливо залежить від того, яким є «перцептивний портрет» дружини в повсякденних ситуаціях взаємодії [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Уже в підлітковому віці контури уявної «ідеальної дружини» накладаються на традиційну матрицю жіночих ролей – турботливість, материнство, теплота емоцій і господарність, тоді як уявлення

хлопчиків про «ідеального чоловіка» фокусуються на любові до дружини й дітей, турботі про сім'ю та відсутності шкідливих звичок; з віком ці образи диференціюються та стають чіткішими. У юнацьких описах «ідеальної» партнерки чоловіки частіше підкреслюють емоційну підтримку й комунікабельність, але приписують собі – як «ідеальному чоловікові» – вольові та ділові якості, здатність до домінування й активності, що відтворює гендерно-рольові очікування, засвоєні в культурі [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. При цьому спостерігається висока подібність чоловічих і жіночих уявлень про бажані риси партнера з однією стабільною відмінністю: дівчата частіше наголошують, що ідеальний чоловік не має вживати алкоголь, тоді як юнаки частіше очікують від дружини вміння смачно готувати.

На рівні конкретних критеріїв чоловічі уявлення про привабливість партнерки демонструють чітку ієрархію: на перших позиціях – зовнішність і сексуальна привабливість, далі – риси характеру та духовна близькість, а матеріальне забезпечення зазвичай посідає останнє місце; водночас показово, що саме духовна близькість, сексуальна привабливість і сумісність характерів надалі виявляються найнадійнішими «гарантами» подружньої гармонії, тоді як початкова ставка на одну лише зовнішність чи «побутову надійність» міцності шлюбу не забезпечує. В міжкультурних зіставленнях повторюється ще кілька стабільних акцентів чоловічих уявлень: перевага молодшого за віком партнерства (із тенденцією до більшого бажаного вікового розриву з дорослішанням чоловіка) та значущість певних фізичних маркерів жіночої привабливості, пов'язаних із репродуктивним потенціалом [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Соціальні стереотипи додають і «зростовий» критерій: чоловіки загалом віддають перевагу жінкам середнього зросту, а невисокі чоловіки можуть відчувати труднощі у виборі пари через культурну норму «чоловік має бути вищим. Водночас у чоловічих описах «хорошої дружини» стабільно з'являються вірність, турбота про дітей і чоловіка, охайність і привабливість, а також відсутність шкідливих звичок – сукупність рис, яка водночас відповідає і

традиційним очікуванням щодо сімейних ролей [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

На формування чоловічого образу ідеальної партнерки істотно впливають ранні сімейні моделі та фігура матері: зафіксовано, що велика частка чоловіків обирає дружин із психологічними рисами й темпераментом, подібними до материнських, і саме такі союзи частіше оцінюються як щасливі. Паралельно діють ширші соціокультурні фільтри вибору – освіта, професійний статус, дохід, етнокультурні норми, вік і походження – які визначають як сам факт вибору, так і прогноз стабільності шлюбу. Показово, що частина чоловіків відчуває дискомфорт поруч із жінками з вищими доходами чи освітою, ніж у них самих, що свідчить про дію нормативних уявлень про маскуліність і розподіл статусу в парі. Поряд із цим емпірика демонструє інваріант, спільний для різних культур: уявлення чоловіків про «ідеальну» партнерку майже завжди включають очікування доброти, любові та взаємного тяжіння як морально-емоційного «ядра» зв'язку [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

В аспекті щоденних подружніх очікувань чоловічий образ «ідеальної дружини» часто конкретизується через набір базових потреб: сексуальне задоволення, спільний дозвіллевий час (компанійність), підтримка привабливості дружини, упорядкованість домашнього господарства та моральна підтримка; саме на ці пункти чоловіки очікують стабільного відгуку з боку партнерки. Водночас, на відміну від жінок, чоловіки загалом менш схильні рефлексувати та вербалізувати власні шлюбні потреби, частіше обмежуючись позначенням двох головних – інтимної та моральної підтримки – що інколи ускладнює узгодження очікувань у парі. Сукупно ці дані показують: чоловіче уявлення про ідеальну партнерку – не лише набір «жіночих рис», а складна когнітивно-соціокультурна конструкція, що поєднує ранні родинні моделі, культурні нормативи та індивідуальні переваги, і саме ступінь її реалістичності та узгодженості з реальністю стосунків визначає як імовірність вибору, так і подальшу задоволеність шлюбом.

Чоловічі уявлення про майбутню партнерку концентруються навколо кількох смислових блоків. Найбільше місце посідають позитивні якості (40%): очікується, що вона буде надійною, вірною, романтичною, коханою – тобто такою, що дає емоційну опору й почуття взаємності. Другий за обсягом змістовий пласт стосується сім'ї (34%) і включає орієнтацію на шлюб і дітей, що вказує на важливість сімейно-рольових сценаріїв у чоловічому баченні майбутніх стосунків. Фізичні характеристики – «гарна», «красива» – становлять 10%, віддзеркалюючи вагомість зовнішньої привабливості як маркера бажаності партнерки.

До фізіологічного виміру віднесено 8% згадок і фактично зведено до одного ключового індикатора – «секс», тобто значущості інтимної сумісності. Мінімально представлені згадки про негатив (4%) і зобов'язання (4%): ці поодинокі маркери радше вказують не на риси жінки, а на уявлення про потенційні ризики стосунків (конфлікти, розрив), що іноді актуалізуються ситуативно. Показовою є відсутність у чоловічих відповідях категорії «матеріальні цінності», тоді як описи зовнішності трапляються частіше; натомість у жіночих матеріалах саме фінансова спроможність партнера має відчутну вагу. Така асиметрія добре узгоджується з традиційними гендерно-рольовими очікуваннями: для чоловіків важливішими виступають тілесно-естетичні та інтимні маркери привабливості, тоді як матеріальна забезпеченість більше пов'язується з образом чоловіка [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Додатково проступає амбівалентність між цінністю фізичної привабливості та батьківством: у частини чоловіків на рівні уявлень виникає напруження «краса/сексуальність - поява дітей», що може провокувати передшлюбні тривоги й потребує узгодження очікувань у парі. Окремий смисловий вузол утворює поєднання «надійність» і «секс», коли бажаний образ одночасно включає моральну опору та виразну інтимну привабливість – без обов'язкового негайного прив'язування до тем «сім'ї» та «дітей».

Загалом чоловічий образ «ідеальної партнерки» тримається на чотирьох опорах – емоційно-позитивних рисах, сімейних орієнтирах, зовнішній привабливості та інтимній сумісності – і саме баланс між цими компонентами визначає стійкість/вразливість очікувань у реальних стосунках.

1.4. Уявлення про ідеального партнера у жінок: психологічні особливості та чинники формування.

Уявлення жінок про ідеального партнера поєднують емоційні очікування (кохання, ніжність, підтримка), ціннісні орієнтації (вірність, відповідальність, надійність) і практичні критерії спільного життя (готовність до сім'ї, батьківства, здатність до співпраці в побуті). У психосемантичному просторі ці уявлення здебільшого тяжіють до конструктів «кохання», «дім», «партнер», інколи – мають амбівалентне забарвлення із домішкою переживань «образи» чи «суперництва», що вказує на внутрішні напруження й очікування високих стандартів взаємин [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

У когнітивному вимірі уявлення про ідеального чоловіка включає сукупність знань і переконань щодо того, яким має бути «справжній» партнер. Це знання ґрунтується на спостереженні за стосунками в родині, соціальному оточенні та культурному просторі. Типовими когнітивними характеристиками є розум, зрілість, відповідальність, чесність, порядність, емоційна стабільність, здатність приймати рішення й підтримувати жінку в різних життєвих ситуаціях. На емоційно-оцінному рівні домінують такі якості, як доброта, ніжність, турбота, чуйність і щирість, що забезпечують відчуття безпеки та прийняття. Жінка прагне бачити у партнері не лише джерело підтримки, а й людину, здатну до взаємності та співпереживання [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Дослідження показують, що в образі ідеального партнера для більшості жінок центральним є поняття любові, яке поєднує в собі емоційний, духовний та фізичний виміри. Семантичний аналіз виявляє тісний зв'язок цього образу з конструктами «кохання», «дім», «радість» і «довіра». Саме через ці зв'язки

вибудовується цілісне бачення майбутнього подружнього життя – як простору стабільності, турботи та спільних цінностей. Разом із тим, у деяких випадках у свідомості жінок виявляється амбівалентність: поруч із позитивними емоціями можуть з'являтися почуття образи, суперництва або страху втрати, що вказує на підсвідоме прагнення контролювати взаємини й уникати психологічної залежності [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Важливою особливістю жіночих уявлень є вплив образу батька як первинної чоловічої моделі. Для значної частини жінок ідеальний партнер асоціюється із батьківською фігурою, з якою пов'язані перші уявлення про турботу, захист, підтримку та стабільність. Водночас надмірна ідентифікація з цим образом може зумовлювати труднощі у стосунках: реальний чоловік підсвідомо порівнюється з ідеалізованим «батьком», що веде до розчарування та хронічної незадоволеності. Таке змішання ролей ускладнює процес психологічної сепарації та формування самостійної позиції в стосунках, а отже, перешкоджає створенню рівноправного партнерства [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

У структурі уявлень жінок про ідеального партнера також проявляються соціокультурні закономірності. У сучасному суспільстві поряд із традиційними уявленнями про «чоловіка-захисника» зростає цінність рівноправності, емоційного інтелекту та взаєморозуміння. Жінки очікують не лише матеріального забезпечення, а насамперед партнерства – емоційної присутності, участі у вихованні дітей, розподілі обов'язків та взаємній підтримці [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Такий підхід узгоджується з тенденцією до перегляду гендерних ролей, коли поняття «сильного чоловіка» доповнюється здатністю до емпатії, діалогу й внутрішньої стабільності.

У результаті узагальнення досліджень було виявлено типові категорії, якими жінки описують ідеального партнера. Ці категорії можна представити у вигляді узагальненої таблиці:

Таблиця 1.1 – Узагальнені характеристики уявлень жінок про ідеального партнера

Категорія уяв- лень	Приклади характеристик	Психологічне значення
Позитивні риси	Любов, доброта, турбота, щирість, чесність, вірність	Забезпечують почуття безпеки, прийняття, емоційної стабільності
Сімейні якості	Відповідальність, готовність до шлюбу, турбота про дітей, повага до родини	Відображають орієнтацію на стабільність і традиційні цінності
Інтелектуальні якості	Освіченість, розум, цілеспрямованість, уміння приймати рішення	Стимулюють почуття поваги й довіри
Естетичні якості	Зовнішня привабливість, доглянутість, охайність	Викликають фізичне та емоційне тяжіння
Небажані риси	Грубість, байдужість, злість, невпевненість, нечесність	Викликають почуття небезпеки, руйнують довіру

Джерело: складено на основі [Ошибка! Источник ссылки не найден., Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Дослідження асоціативних рядів також показали, що поняття «ідеальний чоловік» найчастіше пов'язується з категоріями «кохання» (40%), «сім'я» (34%) і «вірність» (26%). При цьому фізичні характеристики становлять лише близько 10%, що свідчить про перевагу емоційно-ціннісного змісту над зовнішнім [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Згідно з психосемантичними дослідженнями, жінки схильні оцінювати потенційних партнерів за кількома ключовими типами – «мачо», «ботан», «красунчик», «сім'янин», «впевнений», «кар'єрист» тощо. Емоційна оцінка цих типів суттєво різниться: позитивно сприймаються ті, хто уособлює стабільність і турботу («сім'янин», «викликаючий довіру», «впевнений»), тоді як «гуляка», «невпевнений» чи «злий» мають негативну емоційну забарвленість [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

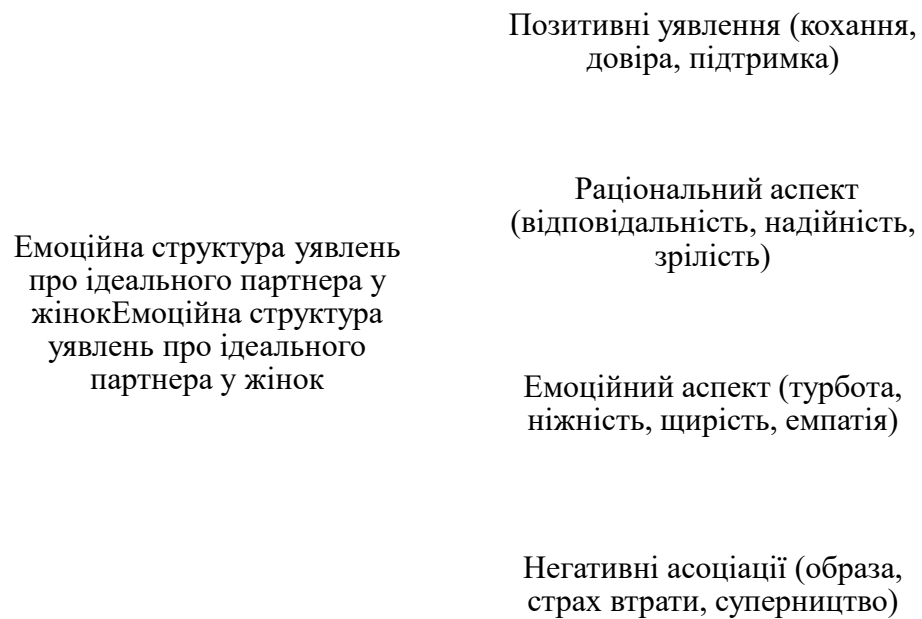

Рисунок 1.2 – Емоційна структура уявлень про ідеального партнера у жінок

Джерело [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

У процесі формування цих уявлень велику роль відіграють культурні й гендерні стереотипи. У традиційній свідомості партнер ототожнюється із сильним, рішучим, забезпеченим чоловіком, тоді як сучасні уявлення зсувають акценти у бік психологічної сумісності, емоційної відкритості та готовності до спільного розвитку. Сучасна жінка прагне бачити у партнері не лише постать, здатну захистити, а людину, з якою можна будувати діалог, розділяти радості та відповідальність.

Серед чинників формування уявлень про ідеального партнера провідними є родинні впливи, соціальне навчання, особистий досвід стосунків, культурні зразки та соціальні очікування. Важливу роль відіграють і засоби масової комунікації – художня література, фільми, соціальні мережі, які транслують стандарти привабливості та моделі взаємодії між статями. Накопичення життєвого досвіду поступово змінює орієнтири: у молодшому віці переважають романтичні ідеали, згодом на перший план виходять зрілість, взаємоповага й партнерська рівновага [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Ще одним важливим аспектом уявлень жінок про ідеального партнера є психологічний механізм проєкції – схильність приписувати чоловікові власні риси або ті, яких бракує самій жінці. Цей процес проявляється у прагненні бачити в партнерові доповнення до своєї особистості, людину, яка компенсує її слабкі сторони. Наприклад, жінки з підвищеною тривожністю прагнуть до стабільних, рішучих партнерів, які створюють відчуття безпеки; натомість більш самостійні й емоційно зрілі жінки шукають інтелектуальної рівності та можливості для глибокої комунікації. Таким чином, вибір ідеального партнера нерозривно пов'язаний з процесами самопізнання і самоідентифікації.

Психологи зазначають, що уявлення про ідеального партнера нерідко формується під впливом несвідомих архетипів. Так, за Юнгом, у психіці жінки діє образ Анімуса – внутрішнього чоловічого начала, який утілює риси сили, волі, мудрості, здатності діяти. Образ реального партнера часто є проєкцією цього архетипу, тому жінка може шукати в чоловікові не лише любов, а й духовну опору, символічного «провідника» у складних життєвих ситуаціях. Якщо цей архетип не інтегрований, жінка може ідеалізувати партнера, очікуючи від нього нереалістичних якостей, що веде до розчарувань [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Варто також відзначити, що уявлення про ідеального партнера змінюються залежно від віку та життєвого етапу. У підлітковому та ранньому юнацькому віці переважають романтизовані уявлення, де головну роль відіграють зовнішність і харизма. У молодих жінок акцент поступово зміщується на емоційну зрілість, здатність до взаємопідтримки, спільність цінностей. У зрілому віці, після досвіду стосунків чи розчарувань, уявлення набувають більш реалістичного характеру – жінки частіше прагнуть до стабільності, безпеки, партнерства і прийняття, а не до ідеалізованої пристрасті.

Особливу роль у формуванні цих уявлень відіграє соціальне середовище. Досвід спостереження за взаєминами батьків, знайомих, культурні зразки з медіа, художньої літератури або кіно створюють своєрідні сценарії пове-

дінки, якими керуються жінки у виборі партнера. Наприклад, медіа часто пропонують полярні моделі – образ сильного, впевненого чоловіка або чутливого романтика, що формує суперечливі очікування. Унаслідок цього уявлення про ідеального партнера може бути не цілісним, а фрагментарним, поєднуючи риси різних культурних архетипів [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Найглибше уявлення про ідеального партнера пов'язане з ціннісно-смиисловою сферою жінки. Воно відображає її власну життєву позицію, пріоритети, уявлення про любов, шлюб і взаємну відповідальність. У жінок із гуманістичними орієнтаціями переважають уявлення про партнера як друга, однодумця, духовного союзника. Тоді як у жінок із традиційними цінностями ідеальний партнер ототожнюється із захисником, годувальником і главою родини/

Психологічні дослідження вказують, що сформоване уявлення про ідеального партнера виконує низку важливих функцій:

1. Регулятивну – визначає критерії вибору та поведінкові стратегії у стосунках.
2. Мотиваційну – спонукає до саморозвитку і прагнення бути гідною «свого ідеалу».
3. Оціночну – дозволяє порівнювати реального партнера з внутрішнім еталоном.
4. Прогностичну – впливає на очікування майбутнього сімейного життя [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Однак надмірна ідеалізація партнера може стати джерелом фрустрації. Коли очікування не збігаються з реальністю, жінка переживає когнітивний дисонанс, що часто призводить до емоційного розчарування або уникання близьких стосунків. Тому важливим етапом психологічної зрілості є усвідомлення різниці між ідеальним образом і реальною людиною, прийняття партнера з його недоліками та розвиток здатності до компромісу.

Значний вплив на уявлення про ідеального чоловіка має досвід попередніх стосунків. Позитивний досвід формує більш реалістичні очікування і підвищує рівень довіри, тоді як травматичний – породжує страх близькості, емоційну обережність, недовіру або навіть формування «захисних» ідеалів, коли партнер повинен бути недосяжним чи ідеалізованим. Подібні механізми часто спостерігаються у жінок, які пережили емоційне відторгнення, невірність чи насильство у минулих стосунках.

Схематично чинники, що впливають на формування уявлень про ідеального партнера, можна представити так:

Залежно від комбінації цих факторів у жінок формується власна ієрархія важливих якостей партнера. Для одних на перший план виходить емоційна підтримка і стабільність, для інших – інтелектуальна сумісність, духовна близькість чи соціальний статус. Таке розмаїття підкреслює, що уявлення про ідеального партнера – не універсальне, а глибоко індивідуальне утворення, яке відображає унікальний життєвий шлях кожної жінки.

У підсумку можна зазначити, що психологічні особливості уявлень про ідеального партнера у жінок полягають у їхній ціннісній насиченості, емоційній амбівалентності та залежності від соціального контексту. Ці уявлення не лише формують очікування у сфері міжособистісних стосунків, але й впливають на особистісний розвиток жінки, її самооцінку та здатність до побудови гармонійних взаємин у майбутньому.

1.5. Гендерні подібності й відмінності: висновки сучасних досліджень.

Більшість досліджень свідчить, що як у чоловіків, так і у жінок уявлення про ідеального партнера починають формуватися ще у дитячому віці, переважно на основі спостереження за сімейними моделями, зразками взаємин у батьківській родині та найближчому соціальному колі [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Дівчата вже у 10 років часто описують майбутнього чоловіка як «доброго, уважного, розумного», тоді як хлопці уявляють ідеальну дружину через ролі матері, березини та господині. Ці ранні моделі з віком

диференціюються, але їх основа – цінність любові, турботи, підтримки – залишається незмінною.

Дослідження вітчизняних психологів [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] демонструють, що обидві статі надають великого значення емоційним якостям партнера – доброті, чуйності, вірності, відданості та любові до дітей [**Ошибка! Источник ссылки не найден., Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Водночас різняться акценти у виборі другорядних характеристик: жінки схильні підкреслювати морально-етичні й інтелектуальні риси, тоді як чоловіки – зовнішню привабливість та фізичну жіночність.

Нижче наведено узагальнену таблицю, що відображає спільні та відмінні аспекти уявлень чоловіків і жінок про ідеального партнера за результатами сучасних досліджень:

Таблиця 1.2 – Гендерні подібності та відмінності уявлень про ідеального партнера

Аспект	Уявлення чоловіків	Уявлення жінок	Спільні риси
Емоційна сфера	Любов, вірність, тепло, жіночність	Доброта, турбота, щирість, підтримка	Обидві статі цінують емоційну стабільність, любов, довіру
Соціальна роль	Домашній затишок, турбота про дітей, підтримка чоловіка	Надійність, лідерство, здатність забезпечити сім'ю	Орієнтація на сімейні цінності
Інтелектуальні якості	Освіченість, розумність, але не надмірна домінантність	Розум, відповідальність, інтелігентність	Високо цінується здатність до взаєморозуміння
Зовнішність	Фізична привабливість, фігура, жіночність	Доглянутість, охайність, приємна зовнішність чоловіка	Візуальна привабливість залишається значущим чинником

Матеріальні критерії	Помірна значущість: негативно ставляться до переваги жінки у доходах	Надійність, стабільний дохід, соціальний статус	Обидві статі надають ваги економічній безпеці
Моральні якості	Вірність, чесність, працелюбність	Порядність, щирість, моральна чистота	Прагнення до гармонійного, морально здорового шлюбу

Джерело: **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**

Аналіз численних робіт показує, що жінки частіше орієнтуються на емоційну та моральну сумісність, тоді як чоловіки – на фізичну привабливість і традиційні гендерні ролі. Для жінок ідеальний чоловік – це зрілий, надійний, турботливий і розумний партнер, здатний забезпечити стабільність і підтримку; для чоловіків – жінка лагідна, вірна, приваблива та здатна створити домашній затишок.

Разом з тим, сучасні дослідження свідчать про тенденцію до зближення ціннісних орієнтацій чоловіків і жінок: обидві статі все частіше наголошують на рівноправності у стосунках, партнерстві, взаємній повазі та спільній участі у вихованні дітей **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Водночас простежується низка психологічних розбіжностей.

- Жінки частіше ідеалізують партнера, очікуючи поєднання емоційної близькості, відповідальності й романтичності. Вони схильні оцінювати потенційного чоловіка крізь призму безпеки, стабільності й духовної підтримки.
- Чоловіки схильні формувати уявлення про дружину через поведінкові та побутові якості: вміння вести господарство, доброту, м'якість, вірність. Для них важливі ознаки традиційної жіночності й фізичної привабливості.

Гендерні особливості уявлень про ідеального партнера значною мірою обумовлені культурним контекстом. Так, у більшості досліджень підтверджується універсальна закономірність: чоловіків у жінках приваблює

молодість, краса й ніжність, тоді як жінок у чоловіках – статус, амбіційність і надійність. Ці тенденції зберігаються незалежно від країни та соціального прошарку.

Проте у сучасному українському суспільстві зростає значення емоційної компетентності, толерантності й комунікативної зрілості партнера. І чоловіки, і жінки все частіше визначають ідеальний шлюб як союз рівноправних, духовно близьких людей, здатних разом долати труднощі **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

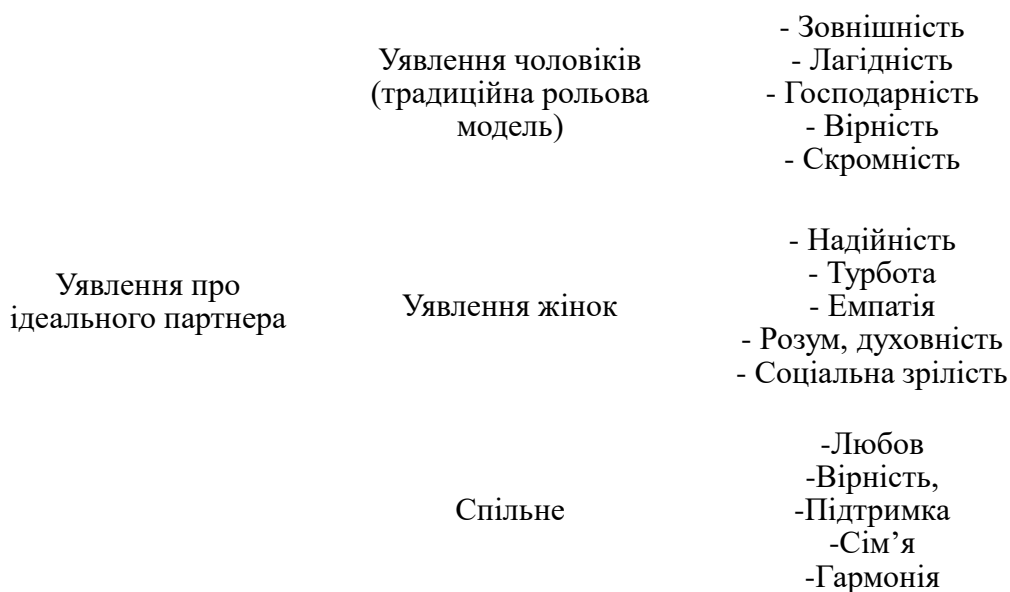

Рисунок 1.3 – Гендерні орієнтири у формуванні уявлень про ідеального партнера

Джерело: **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**

Висновки до розділу

Узагальнюючи результати теоретичного аналізу наукових джерел, можна стверджувати, що проблема уявлень про ідеального партнера належить до ключових аспектів психології особистості, соціальної психології та гендерних досліджень. Її актуальність зумовлена зростанням динаміки соціальних змін, переосмисленням традиційних ролей чоловіка й жінки, а також пошуком нових моделей партнерських взаємин, заснованих на рівності, взаємоповазі та емоційній підтримці.

Поняття «уявлення» у сучасній психології розглядається як складне когнітивно-емоційне утворення, що виникає на основі досвіду, пам'яті, уяви та мислення. Уявлення забезпечують людині можливість відтворювати дійсність у внутрішньому плані, моделювати ситуації, передбачати наслідки дій та будувати систему цінностей. У контексті міжособистісних стосунків уявлення виконують орієнтаційну, регулятивну та прогностичну функції, адже визначають, яким чином людина сприймає інших, обирає партнера, вибудовує очікування та поведінку у стосунках.

З позицій когнітивної психології уявлення про партнера – це внутрішня модель, що інтегрує знання, емоції й поведінкові схеми. Когнітивний компонент охоплює знання про риси, соціальні ролі, моральні та емоційні якості партнера; емоційно-оцінний – ставлення до цих якостей, рівень прийняття, симпатії чи відторгнення; поведінковий – готовність реалізовувати певні дії у стосунках. Збалансованість цих компонентів визначає адекватність уявлень і рівень гармонійності взаємин.

Уявлення про ідеального партнера формуються поступово – від дитячих спостережень за взаємодією батьків до усвідомлених уявлень у зрілому віці. Дослідження показують, що діти ще у молодшому шкільному віці мають певні очікування щодо майбутнього чоловіка чи дружини, які переважно відображають моделі поведінки значущих дорослих. З віком відбувається диференціація цих уявлень: вони набувають конкретності, включають моральні, інтелектуальні та емоційні характеристики.

Важливе місце у структурі уявлень займає гендерна складова, адже соціокультурні норми задають різні зразки для чоловіків і жінок. Традиційно чоловічі уявлення про ідеальну жінку пов'язані з привабливістю, ніжністю, турботливістю, емоційністю та господарністю. Для жінок ідеальний партнер – це передусім особистість із високою відповідальністю, надійністю, розумінням, готовністю до підтримки та спільного подолання труднощів. При цьому обидві статі однаково цінують такі універсальні якості, як доброта, чесність, щирість, вірність, любов до дітей і прагнення до гармонійних стосунків.

Порівняльний аналіз гендерних уявлень свідчить, що відмінності між чоловіками та жінками проявляються переважно в акцентах. Чоловіки частіше надають перевагу зовнішній привабливості, м'якості та вмінню жінки підтримувати комфорт у сім'ї; жінки, у свою чергу, орієнтуються на моральну зрілість, соціальний статус і здатність партнера забезпечити стабільність. Ці відмінності є результатом не лише соціального виховання, але й глибинних психологічних потреб – для чоловіків важливо відчувати себе потрібними й сильними, для жінок – захищеними й емоційно прийнятими.

Наукові джерела [Ситник, Полшкова, Яковенко, 2021; Каган, 2003; Федотова, 2015] показують, що гендерні уявлення про партнера є не лише відображенням індивідуального досвіду, а й соціального контексту. Засоби масової інформації, художня література, кіно й реклама транслюють певні «еталони» чоловічої та жіночої привабливості, що впливають на формування очікувань. При цьому медіакультурні образи часто ідеалізовані, що створює ризик нереалістичних очікувань і подальшого розчарування у реальних стосунках.

У психологічній структурі уявлень простежується взаємозв'язок когнітивних та емоційних процесів. Людина не лише знає, яким «повинен бути» партнер, а й відчуває емоційне ставлення до цього образу. Якщо когнітивні знання ґрунтуються на реальному досвіді спілкування, то емоційна складова формується через механізми ідентифікації з батьками, друзями чи культурними персонажами. Саме тому уявлення мають суб'єктивний характер і можуть значно відрізнятись навіть у людей із подібним соціальним досвідом.

Розвиток уявлень про ідеального партнера відбувається в тісному зв'язку з особистісною зрілістю. У юності переважають романтизовані, емоційно забарвлені образи, у зрілому віці – більш реалістичні та узгоджені з життєвими цілями. На зміст уявлень впливають також освітній рівень, життєвий досвід, культурне середовище та ціннісні орієнтації особистості.

Психологічна готовність до шлюбу безпосередньо пов'язана з адекватністю цих уявлень. Коли очікування від партнера співвідносяться з реальними

можливостями, це сприяє задоволеності шлюбом, стабільності та гармонії взаємин. Якщо ж уявлення надмірно ідеалізовані або суперечливі, виникає ризик фрустрації, конфліктів і розриву стосунків. Таким чином, адекватність уявлень виступає критерієм психологічної зрілості особистості.

Важливим чинником є також гендерна соціалізація, у процесі якої суспільство формує у чоловіків і жінок різні очікування щодо ролей у сім'ї. Чоловіки частіше орієнтовані на забезпечення та лідерство, жінки – на підтримку емоційного клімату та виховання дітей. Проте сучасні тенденції свідчать про зростання рівня егалітарності – обидві статі все частіше сприймають сім'ю як партнерство, де розподіл ролей визначається не статтю, а особистими домовленостями та взаємною повагою.

Отже, узагальнення теоретичного матеріалу дозволяє зробити висновок, що уявлення про ідеального партнера – це результат взаємодії індивідуального досвіду, гендерних ролей, культурних традицій і соціальних норм. Їх формування залежить від особливостей сімейного виховання, рівня емоційної зрілості, самооцінки, попереднього досвіду стосунків і впливу медіакультури.

У цілому, аналіз проблеми свідчить про те, що гармонійні уявлення про ідеального партнера сприяють усвідомленому вибору, формують готовність до побудови зрілих взаємин і забезпечують стабільність подружнього союзу. Натомість деформовані або суперечливі уявлення можуть стати причиною нереалістичних очікувань, невдоволення шлюбом і психологічної дистанції між партнерами.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що уявлення про ідеального партнера виступають важливим критерієм психологічної культури особистості та показником рівня її готовності до сімейного життя. Розуміння закономірностей їх формування та гендерних відмінностей відкриває можливості для подальших емпіричних досліджень, психодіагностики та розробки програм психологічної підготовки молоді до шлюбу, спрямованих на формування реалістичних, зрілих і партнерських уявлень про взаємини у сім'ї.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА У ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК

2.1. Дослідницька програма і вибір методик

У межах вивчення уявлень про ідеального партнера в чоловіків та жінок було сформовано цілісну дослідницьку програму, спрямовану на виявлення психологічних чинників, що визначають зміст, структуру та особливості цих уявлень. В основі програми лежить розуміння того, що образ «ідеального партнера» являє собою багатовимірну психологічну конструкцію, яка поєднує когнітивні уявлення, емоційно-ціннісні орієнтації та індивідуальні особливості міжособистісної взаємодії. Саме тому дослідження передбачає аналіз не лише змістових характеристик бажаних рис, а й тих особистісних якостей респондента, які впливають на формування очікувань від потенційного партнера.

Вибір методичного інструментарію базувався на необхідності одночасно врахувати емоційно-мотиваційні, ціннісні та поведінкові аспекти партнерських відносин. Одним із ключових елементів дослідження став Індекс любовних установок (Love Attitudes Scale), розроблений Клайдом і Сьюзан Хендрік [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Методика ґрунтується на теорії шести любовних стилів Дж. Лі, що дозволяє визначити, які саме установки – романтичні, прагматичні, ігрові, дружні, жертвні чи емоційно залежні – домінують у респондентів. Такі установки визначають, як людина сприймає стосунки, які форми емоційної взаємодії їй є близькими та яких рис вона очікує від партнера на рівні глибинних переконань. Урахування цього виміру є принципово важливим, адже образ «ідеалу» нерозривно пов'язаний із тим, як людина розуміє любов, турботу, близькість та емоційну підтримку.

Індекс любовних установок (Love Attitudes Scale, LAS) є однією з найвідоміших та найнадійніших психодіагностичних методик, спрямованих на вивчення емоційно-ціннісних орієнтацій особистості у сфері романтичних стосунків. Теоретичною основою методики є концепція шести любовних

стилів Дж. Лі, **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]** який розглядав любов як систему стійких установок, що визначають поведінку партнера, його емоційні реакції та спосіб побудови стосунків. На відміну від тестів, що вимірюють інтенсивність почуттів, LAS дозволяє дослідити якісну природу любовних переживань і виявити домінуючі моделі стосунків, які визначають те, як людина сприймає власного партнера та яким вона бачить ідеальний союз.

Методика охоплює шість стилів любові: ерос (пристрасна романтична любов, орієнтована на сильне емоційне тяжіння), людус (ігрова модель любові, що передбачає відсутність серйозності та орієнтацію на легкість взаємодії), сторге (дружня любов, що виникає з глибокої прив'язаності та поступового розвитку стосунків), прагма (раціональна любов, де партнерські стосунки розглядаються через призму сумісності, стабільності та практичної вигоди), манія (емоційно залежна, тривожна форма любові, пов'язана з ревностями, переживаннями та надмірною прихильністю) та агапе (альтруїстична любов, що ґрунтується на самопожертві та турботі без очікування взаємності). Сукупність цих стилів дозволяє сформувати багатовимірний профіль людини, який виражає її індивідуальну модель побудови любовних стосунків.

Структурно методика складається з 42 тверджень, кожне з яких відображає певну установку щодо романтичних взаємин. Респондентам пропонується оцінити рівень згоди з кожним твердженням за семибальною шкалою Лайкерта – від «повністю не згоден» до «повністю згоден». Такий формат забезпечує чутливість вимірювання та дозволяє зафіксувати індивідуальні відмінності у характері любовних переживань. Важливо, що твердження сформульовані таким чином, щоб охопити широкий спектр поведінкових, емоційних та когнітивних аспектів стосунків, що підвищує валідність та інформативність методики.

Процедура проведення LAS є стандартизованою та не потребує спеціальних умов. Дослідження може здійснюватися як індивідуально, так і в

груповому форматі, за умови збереження інструкції та загальних вимог. Респондент отримує бланк тверджень та інструкцію, у якій зазначається необхідність уважно прочитати кожне висловлювання та позначити ступінь згоди з ним відповідно до власних переконань і досвіду. Особливо підкреслюється, що не існує «правильних» або «неправильних» відповідей, а важливою є саме щирість, оскільки методика вимірює особистісні установки, що мають стабільний і глибинний характер. Заповнення тесту займає приблизно 10–15 хвилин, що робить його зручним для широкого застосування в наукових і практичних дослідженнях.

Метою використання Love Attitudes Scale у даному дослідженні є визначення того, які саме любовні установки домінують у чоловіків та жінок і яким чином вони впливають на формування образу «ідеального партнера». Оскільки уявлення про бажані якості партнера нерозривно пов'язані з тим, як людина інтерпретує стосунки загалом і які емоційні сценарії є для неї звичними, застосування LAS дозволяє не лише окреслити структуру цих уявлень, а й з'ясувати, які індивідуально-психологічні характеристики зумовлюють відмінності між чоловіками та жінками. Саме тому методика є ключовою у програмі дослідження: вона забезпечує глибинне розуміння внутрішніх механізмів побудови партнерських взаємин і дає можливість інтерпретувати отримані дані не лише на рівні змістових описів, але й на рівні психологічних закономірностей.

Другим інструментом було обрано тест рівня емпатії Юсупова, який дозволяє оцінити здатність особи до співпереживання, розуміння емоційного стану інших та побудови взаємодії, заснованої на чутливості до потреб партнера. Емпатія посідає ключове місце в міжособистісних стосунках, тому її аналіз у дослідженні спрямований на з'ясування того, якою мірою емоційна чутливість та здатність до емоційного відгуку впливають на вимоги, які висуваються до ідеального партнера. Це особливо важливо, оскільки попередні дослідження свідчать: особи з високим рівнем емпатії частіше

орієнтуються на партнерів, що характеризуються емоційною відкритістю, толерантністю, здатністю до діалогу та підтримки.

Тест рівня емпатії, розроблений І. М. Юсуповим [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], посідає важливе місце серед сучасних психодіагностичних методик, спрямованих на визначення здатності особистості до співпереживання, розуміння емоцій іншої людини та побудови чутливих, довірливих міжособистісних стосунків. Емпатія розглядається як одна з ключових характеристик соціально-психологічної компетентності, що визначає якість спілкування, схильність до кооперації, успішність у романтичних стосунках та загальну здатність встановлювати емоційний контакт із партнером. У контексті дослідження уявлень про ідеального партнера показник емпатії відіграє особливо важливу роль, оскільки визначає, наскільки людина орієнтована на емоційне взаєморозуміння і які очікування формує щодо чутливості, підтримки та емоційної віддачі в стосунках.

Методика Юсупова ґрунтується на уявленні про емпатію як багатовимірне явище, що поєднує когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти. Саме тому тест включає твердження, спрямовані на виявлення здатності розуміти емоційні стани іншої людини, співчувати їй, реагувати на переживання партнера, а також демонструвати поведінкову чутливість у реальних життєвих ситуаціях. Таким чином, тест дозволяє оцінити не лише рівень емоційної чуйності, але й готовність до конструктивної взаємодії в умовах емоційного напруження та конфлікту.

Структурно тест являє собою сукупність тверджень, що охоплюють різні аспекти емпатійної поведінки. Респонденту пропонуються висловлювання, з якими він має погодитися або не погодитися, оцінюючи їх за шкалою, що відображає ступінь вираженості відповідної якості у його поведінці та особистісних установах. Твердження сформульовані так, щоб охопити широкий спектр ситуацій – від повсякденних емоційних взаємодій до соціально значущих проявів співпереживання. Це забезпечує високу

валідність методики у контексті міжособистісних стосунків, включаючи романтичні, сімейні та дружні.

Процедура виконання тесту є простою та стандартизованою. Респондент отримує бланк із твердженнями та інструкцію, у якій зазначається необхідність давати відповіді максимально щиро, орієнтуючись на свій звичний спосіб реагування, а не на соціально бажані моделі поведінки. Заповнення тесту зазвичай займає 10–12 хвилин, що робить його придатним як для індивідуальної, так і для групової діагностики. Після завершення тестування результати підраховуються відповідно до ключа, що дозволяє визначити загальний рівень емпатії та виявити окремі аспекти емоційної чутливості.

Значення використання тесту Юсупова у межах дослідження уявлень про ідеального партнера полягає в тому, що емпатія є однією з базових психологічних характеристик, які визначають якість партнерської взаємодії. Люди з високим рівнем емпатії, як правило, схильні будувати гармонійні, чутливі та емоційно підтримувальні стосунки, демонструють здатність до взаємного розуміння та готовність враховувати емоційні потреби іншого. Натомість низький рівень емпатії може супроводжуватися труднощами у встановленні близьких стосунків, емоційним дистанціюванням або непорозуміннями. Тому включення цього тесту у програму дослідження дозволяє глибше розкрити психологічні особливості чоловіків і жінок, які впливають на формування образу бажаного партнера, а також виявити, як емпатійність пов'язана з любовними установками, виявленими за допомогою Love Attitudes Scale.

З метою отримання змістовної, конкретної інформації щодо того, які риси чоловіки та жінки вважають бажаними у партнері, у дослідження включено авторську анкету. Її структура дозволяє зібрати як кількісні дані, що підлягають статистичній обробці, так і якісні описи, що відображають індивідуальні уявлення респондентів. Анкета включає питання про життєві цінності, очікування від стосунків, пріоритетні особистісні риси та уявлення

про роль партнерства у житті. Її використання є виправданим, оскільки стандартизовані методики не дають змоги виявити конкретний перелік характеристик, які кожна група вважає бажаними, тоді як саме ці дані є центральними для аналізу образу ідеального партнера.

Для оцінювання особливостей емоційно-значущих взаємин використовується опитувальник «Досвід близьких стосунків» (Experiences in Close Relationships – Revised, ECR-R), розроблений Крісом Фрейлі, Девідом Воллером і Келлі Бреннан. Методика дає змогу визначити характер прихильності особистості, спираючись на два відносно незалежні виміри міжособистісної взаємодії — рівень тривоги у стосунках та схильність до уникнення емоційної близькості. Цей інструмент дозволяє дослідити характер міжособистісних стосунків шляхом оцінки індивідуальних установок щодо емоційної близькості, залежності та самостійності у партнерських взаєминах. На відміну від простих типологічних опитувальників, ECR-R фіксує два базові параметри — рівень тривоги у стосунках та схильність до уникнення близькості, які разом утворюють інтегральну модель прихильності.

У структурі опитувальника міститься 36 тверджень, розподілених на дві рівні шкали. Перша шкала відображає інтенсивність переживань, пов'язаних зі страхом втрати партнера, сумнівами у власній цінності у стосунках і залежністю від емоційної підтримки. Друга характеризує тенденцію уникати надмірного зближення, дистанціюватися від партнера й покладатися виключно на власні ресурси. Кожне твердження оцінюється за семибальною шкалою Лайкерта, що забезпечує високий рівень диференціації індивідуальних особливостей. Після обробки результатів визначається вираженість кожного з вимірів, а їх поєднання дає змогу окреслити домінантний стиль прихильності.

У межах цієї моделі автономний тип формується тоді, коли людина одночасно не відчуває надмірної тривоги щодо стабільності стосунків та не схильна уникати емоційної близькості. Надзалежний тип, навпаки, поєднує високу потребу в партнері та напруженість, пов'язану зі страхом бути

відкинутим. Псевдоавтономний тип характеризується виразною орієнтацією на самодостатність і обмеженням емоційного контакту, навіть за збереження внутрішньої рівноваги. Дезорієнтований тип виявляється тоді, коли людина одночасно переживає високий рівень тривоги та демонструє тенденцію до уникання, що призводить до суперечливої, нестійкої моделі поведінки у близьких стосунках. Віднесення респондента до певного типу здійснюється шляхом порівняння його показників із медіаною по вибірці, що дозволяє забезпечити об'єктивність та емпіричну обґрунтованість класифікації.

Методика ECR-R має високу дослідницьку цінність у вивченні уявлень про ідеального партнера, оскільки тип прихильності суттєво впливає на очікування від стосунків, характер емоційного реагування та систему потреб, які людина прагне задовольнити у взаємодії. Вона дає можливість простежити, яким чином внутрішні моделі близькості визначають образ бажаного партнера, його риси, емоційні характеристики та стиль поведінки. Віднесення респондентів до типів прихильності здійснюється на основі порівняння їхніх показників зі значенням медіани, обчисленої для вибірки.

У межах дослідження було використано авторську анкету, розроблену спеціально для виявлення уявлень респондентів про характеристики, особистісні риси, поведінкові особливості та очікування, які вони пов'язують із поняттям «ідеального партнера». Створення такого інструменту було необхідним, оскільки наявні стандартизовані методики дозволяють вимірювати окремі компоненти міжособистісних стосунків (наприклад, любовні установки або рівень емпатії), але не дають можливості комплексно охопити індивідуальні уявлення та суб'єктивні моделі партнерства. Саме тому анкетування стало логічним доповненням загальної дослідницької програми.

Метою авторської анкети було виявлення домінантних уявлень про ідеальний образ партнера, в тому числі ціннісних орієнтацій, очікувань щодо поведінки, сприйняття ролей у стосунках та критеріїв емоційної й психологічної сумісності. Анкета дозволяє дослідити як загальні уявлення (наприклад, базові цінності чи моральні вимоги), так і більш суб'єктивні

інтерпретації партнерських ролей, прагнень та емоційних потреб. Такий підхід дає можливість не лише виявити зміст ідеальних образів, але й простежити індивідуальні відмінності між чоловіками та жінками у структурі цих уявлень.

Анкета містила відкриті запитання, що надало респондентам можливість формулювати відповіді у вільній формі. Такий формат сприяв більш точному відтворенню особистісних уявлень та унеможлиблював нав'язування певних готових варіантів. Відкритий тип питань також дозволив отримати широкую палітру індивідуальних характеристик, які респонденти вважають вагомими для гармонійних стосунків, включно з тими ознаками, що зазвичай не фігурують у стандартизованих психодіагностичних інструментах.

Для забезпечення зручності, доступності та анонімності опитування авторська анкета була реалізована за допомогою Google Forms. Використання Google-опитувальника мало кілька суттєвих переваг. По-перше, цей формат гарантує конфіденційність і відсутність будь-якого зовнішнього впливу на процес відповідей, що особливо важливо при вивченні особистісних та емоційно забарвлених тем. По-друге, респонденти мали можливість заповнювати анкету дистанційно, у зручний для себе час, що підвищувало якість та щирість відповідей. По-третє, використання онлайн-платформи полегшувало подальшу обробку даних, уможлиблюючи автоматичне збирання та систематизацію відповідей, що є важливим для подальшого якісного аналізу.

Опитування проводилося у межах переддипломної практики на кафедрі університету. Респонденти заповнювали Google-опитувальник добровільно та анонімно, що відповідало етичним вимогам психологічних досліджень. Особливістю застосування анкети було те, що вона використовувалася саме у форматі головопитування, тобто за усною згодою респондентів, без обов'язкового формального оформлення письмових дозволів. Така форма дозволила охопити ширшу вибірку, орієнтовану на молодь студентського віку, що є релевантною для теми вивчення уявлень про партнерство.

Комплексне застосування зазначених методик забезпечує багатовимірний аналіз феномену. Love Attitudes Scale дозволяє описати глибинні емоційні сценарії, у межах яких формується образ партнера; тест емпатії Юсупова – визначити, яким чином емоційна чутливість впливає на зміст цих уявлень; авторська анкета – конкретизувати їх і надати можливість порівняння між чоловіками та жінками. Такий підхід робить дослідження не лише описовим, а й аналітичним, оскільки дає можливість простежити, які індивідуально-психологічні особливості респондента визначають те, яким він бачить «ідеального» партнера.

2.2. Організація дослідження та характеристика вибірки

Емпірична частина дослідження була організована на базі кафедри, де проходила переддипломна практика. Дослідження здійснювалося в умовах, що відповідали етичним та методологічним вимогам сучасної психологічної науки, із дотриманням принципів добровільності, анонімності та інформованої згоди. Усі учасники були ознайомлені з метою дослідження, його загальною структурою та особливостями участі, після чого підтверджували готовність долучитися у дистанційному форматі.

Вибірку становили студенти різних спеціальностей віком від 18 до 23 років, які на момент дослідження навчалися у закладі освіти на 1–4 курсах. Саме ця вікова категорія була обрана через її максимальну релевантність для теми дослідження, оскільки молодь студентського віку перебуває в етапі активного формування власних уявлень про партнерські стосунки, романтичні ролі та особистісні стандарти. Крім того, відповідна група є доступною для проведення дослідження в умовах навчальної практики, що дозволило забезпечити достатню кількість респондентів та отримати дані, співмірні з поставленими завданнями.

Загальна кількість учасників становила 30 осіб, серед яких було 15 жінок і 15 чоловіків. Така пропорція дала змогу забезпечити гендерний баланс,

необхідний для подальшого зіставлення результатів та аналізу можливих відмінностей у структурі уявлень про ідеального партнера. Крім того, рівномірний розподіл дозволив уникнути статистичних перекосів, що могли б виникати за умов значної диспропорції між представниками різних статей. Студенти, які взяли участь у дослідженні, не мали спеціальної психологічної підготовки, що дозволило отримати дані, наближені до природних уявлень молодих людей поза межами професійних психологічних знань.

Організація дослідження передбачала комбіноване застосування методів збору даних. Авторська анкета проводилася у дистанційному форматі за допомогою Google Forms, що дало змогу забезпечити комфорт та конфіденційність відповідей. Відкритий характер питань дозволив респондентам вільно формулювати власні уявлення та висловлювати індивідуальні бачення щодо особистісних, емоційних та поведінкових характеристик ідеального партнера. Такий підхід дозволив отримати якісні дані, необхідні для виявлення індивідуальних смислів та уявлень.

Інші методики – «Love Attitude Scale» К. Хендріка і С. Хендрік [Ошибка! Источник ссылки не найден.] та тест емпатії Юсупова [Ошибка! Источник ссылки не найден.] – проводилися як у дистанційному форматі, так і в умовах очних консультацій під час проходження практики на кафедрі. Студенти, які брали участь у дослідженні, отримували інструкції в онлайн-форматі або під час особистого спілкування, після чого виконували методики самостійно. Така комбінована форма роботи була обрана для забезпечення зручності учасників та контролю якості виконання тестів. Респонденти мали змогу ставити уточнювальні питання щодо інструкцій, що підвищувало валідність отриманих результатів і дозволяло мінімізувати вплив зовнішніх факторів.

Особливістю організації дослідження було те, що воно охоплювало не лише вимірювання окремих особистісних характеристик, а й виявлення емоційно-ціннісних уявлень, що формують загальну картину ідеальних партнерських відносин. Такий підхід надав змогу створити цілісний масив

даних, який у подальшому підлягатиме комплексному аналізу та зіставленню між різними групами респондентів. Використання анкетування, стандартизованих психодіагностичних методик та відкритих запитань забезпечило багатовимірність дослідження та надало можливість відтворити складну структуру внутрішніх моделей партнерства у чоловіків і жінок молодого віку.

Характеристика вибірки та спосіб організації дослідження дають змогу вважати отриманий матеріал достатньо репрезентативним для аналізу уявлень про ідеального партнера в межах молодіжної студентської групи. Залучення студентів різних курсів та спеціальностей дозволило охопити ширший спектр соціального досвіду, ніж за умов дослідження в рамках вузької професійної групи. Водночас добровільність участі, анонімність відповідей і використання дистанційних форматів сприяли підвищенню якості отриманих даних і створенню умов, у яких респонденти могли відкрито й чесно висловлювати власні уявлення без страху оцінювання.

Дослідницький процес складався з кількох послідовних етапів, кожен із яких був спрямований на забезпечення системності та надійності зібраних даних. Підготовчий етап передбачав узгодження дослідницької програми з керівником практики, відбір методик, розроблення авторської анкети та створення її електронної версії на платформі Google Forms. На цьому ж етапі було протестовано коректність електронної форми: перевірено переходи між запитаннями, налаштування анонімності та зручність інтерфейсу для користувача. Крім того, сформовано коротке вступне повідомлення для респондентів, у якому пояснювалися правила участі, приблизний час виконання та гарантії конфіденційності.

Після підготовчого етапу розпочався етап збору даних. Він тривав орієнтовно два тижні, що дозволило охопити достатню кількість студентів та уникнути ситуацій, коли частина вибірки не встигає заповнити форму через навчальне навантаження або індивідуальний графік. Запрошення взяти участь у дослідженні поширювалися через внутрішні групи факультету, електронну

пошту та особисті повідомлення у навчальному чаті, що забезпечило доступність для різних курсів. Важливо, що дослідження не передбачало жодного примусу: участь була повністю добровільною, а студенти могли завершити анкетування у будь-який зручний для себе час.

Після завершення онлайн-опитування розпочався етап роботи з психодіагностичними методиками. Частина студентів виконувала тести Love Attitude Scale [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] та тест Юсупова [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] під час індивідуальних консультацій на кафедрі, де створювалися комфортні умови для заповнення опитувальників: тиха аудиторія, відсутність сторонніх осіб, можливість отримати роз'яснення щодо інструкцій. Інша частина проходила тести дистанційно, отримуючи скановані бланки та детальні інструкції. Такий змішаний формат був обраний з огляду на різний графік студентів та необхідність адаптувати процедуру до умов переддипломної практики. При дистанційному форматі учасники надсилали відповіді у вигляді заповнених електронних бланків, що унеможливило втручання дослідника у процес.

Окрему увагу під час організації дослідження було приділено контролю можливих зовнішніх факторів, що могли вплинути на результати. Наприклад, студентам акцентували на тому, що тестування не оцінює їх особистість або стосунки, тому відсутня потреба у «соціально бажаних відповідях». Використання електронної форми додатково сприяло відкритості, адже респонденти виконували завдання в індивідуальному темпі, не відчуваючи присутності сторонніх. Схожі принципи застосовувалися й щодо психодіагностичних методик: студенти мали достатньо часу для ознайомлення з інструкцією та заповнення відповідей у середовищі, що знижує рівень ситуативної тривожності.

Важливою складовою дослідження стало забезпечення коректності подальшої інтерпретації результатів. Тому після етапу збору даних проводився ретельний перегляд усіх отриманих відповідей: перевірялися відсутність пропусків, логічна узгодженість реакцій та відповідність даних

формату методик. Випадки некоректного заповнення (наприклад, однотипні відповіді на всі пункти шкали або технічні помилки у бланках) відбраковувалися, однак таких ситуацій було мінімум завдяки чіткій інструкції.

2.3. Аналіз результатів уявлень образу ідеального партнера за даними чоловічої групи.

Вивчення уявлень чоловіків про особливості ідеального партнера потребує звернення до різних психологічних аспектів міжособистісної взаємодії. У цьому розділі здійснюється аналіз результатів, отриманих за допомогою валідних методик, що дозволяють виявити домінуючі любовні установки, особливості емоційного ставлення до партнерства та внутрішні критерії вибору. Застосування опитувальника Love Attitude Scale (LAS) [Ошибка! Источник ссылки не найден.] дає можливість простежити, які стилі любові переважають у чоловіків, а також визначити їхній загальний емоційно-ціннісний орієнтир у побудові романтичних стосунків. Представлені результати дозволяють окреслити психологічний профіль групи та описати основні тенденції, що характеризують їхні уявлення про ідеальні відносини.

Таблиця 2.1 – Індивідуальні результати стилів любові за методикою Love Attitudes Scale

Респондент	Ерос	Лю- дус	Сторге	Прагма	Манія	Агапе	Домінуючий стиль
1	31	22	18	15	20	24	Ерос
2	28	30	14	12	18	20	Людус
3	33	24	20	19	16	21	Ерос
4	20	31	15	18	22	17	Людус
5	27	19	28	21	17	25	Сторге
6	32	23	16	20	15	18	Ерос
7	24	29	18	17	25	20	Людус
8	30	21	23	19	14	22	Ерос

9	22	33	19	16	21	18	Людус
10	34	20	18	22	17	24	Ерос
11	26	18	30	15	14	20	Сторге
12	29	25	17	20	23	19	Ерос
13	21	32	14	13	26	17	Людус
14	33	22	16	20	19	18	Ерос
15	25	27	20	19	24	21	Людус

Джерело: розроблено автором

*(Шкала від 1 до 5, де 5 –максимальна вираженість стилю.)

** *ЕРОС (пристрасна любов)*

ЛЮДУС (гральна любов)

СТОРГЕ (дружня любов)

ПРАГМА (практична любов)

МАНІЯ (владна, залежна любов)

АГАПЕ (альтруїстична любов).

У респондентів домінує стиль Ерос або Людус, причому Ерос є провідним у 7 з 15 учасників, тоді як Людус –у 6. Це свідчить про те, що значна частина чоловіків тяжіє або до романтично-пристрасної моделі стосунків, або до ігрової, менш зобов'язувальної форми взаємодії. Такий розподіл очікуваний для молодіжної вибірки, якій властивий пошук емоційності, новизни та свободи у міжособистісних стосунках.

Стиль Сторге є домінуючим лише у двох респондентів, що демонструє меншу поширеність орієнтації на дружбу, стабільність та поступовість формування емоційного зв'язку. Жоден із респондентів не продемонстрував домінування стилів Прагма, Манія або Агапе, хоча окремі учасники мали помірно підвищені значення за окремими шкалами. Це вказує, що раціональна модель побудови стосунків (Прагма), надмірна емоційна залежність (Манія), а також самопожертва у стосунках (Агапе) не є типовими для досліджуваної групи.

Варто зазначити, що хоча структура профілів різниться між респондентами, у жодного з них не спостерігається вираженої багатовекторності або рівноцінно високих результатів за кількома стилями одночасно. У кожному випадку є чітко виражений домінуючий стиль, що свідчить про відносну цілісність індивідуального ставлення до любовних взаємин.

Розгляймо середні значення для цієї групи.

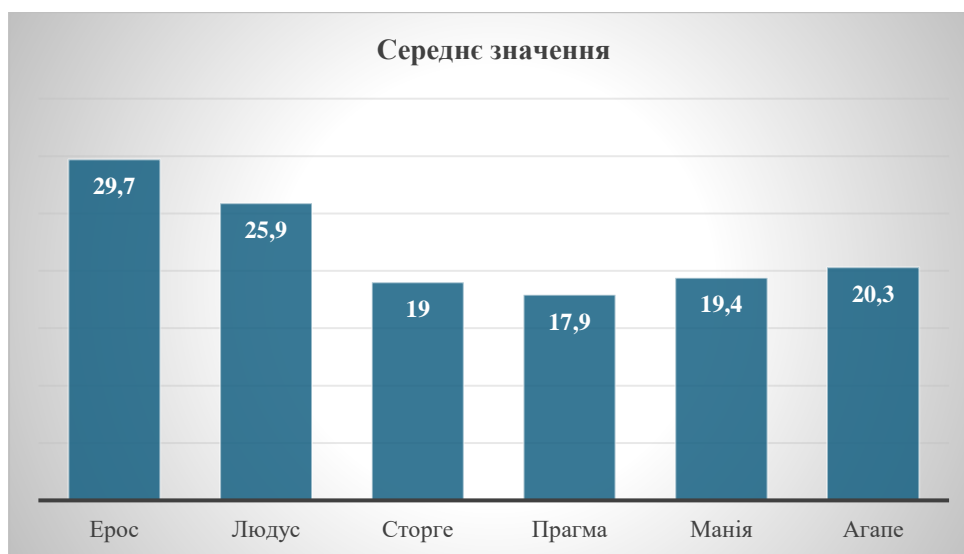

Рисунок 2.1 – Середні показники стилів любові

Джерело: розроблено автором

У чоловічій вибірці найвищий середній бал отримала підшкала Ерос, що свідчить про переважання романтичного та емоційно насиченого ставлення до потенційної партнерки. Такі результати вказують, що для більшості респондентів значущими є фізична й емоційна привабливість, інтенсивність переживань та почуття закоханості. Подібна тенденція добре узгоджується з даними автора методики, який підкреслював, що молоді чоловіки частіше демонструють орієнтацію на пристрасні способи прояву любові.

Другий за величиною показник продемонструвала шкала Людус. Це означає, що частина чоловіків схильна до ігрової або невимушеної моделі стосунків, де важливою є свобода, уникнення надмірної емоційної прив'язаності та прагнення до легких, неформальних взаємин. Порівняльний

аналіз показує, що Людус у групі проявляється менш інтенсивно, ніж Ерос, проте формує додатковий контекст: чоловіки поєднують романтичну налаштованість із прагненням зберігати автономію.

Найнижчі показники отримали шкали Прагма, Сторге та Манія, що свідчить про меншу орієнтацію на раціональність, стабільність або надмірну емоційну залежність у стосунках.

Після проведення дослідження наступним кроком стало вивчення їхніх емпатійних схильностей. Здатність до емпатії тісно пов'язана з міжособистісними взаєминами і впливає на сприйняття потреб і емоцій партнера. Саме тому ми застосували тест емпатії Юсупова, який дозволяє оцінити, наскільки чоловіки здатні розпізнавати емоції інших, співпереживати та адекватно реагувати на почуття оточуючих. Це дослідження дає змогу глибше зрозуміти, які риси емоційної чутливості впливають на формування уявлень про ідеального партнера.

Таблиця 2.2 – Індивідуальні результати тесту емпатії Юсупова (чоловіча група, n = 15)

Респондент	Загальний бал	Рівень емпатійності
1	85	Дуже високий
2	78	Високий
3	50	Нормальний
4	82	Дуже високий
5	37	Нормальний
6	60	Нормальний
7	44	Нормальний
8	28	Низький
9	72	Високий
10	33	Низький
11	68	Високий
12	47	Нормальний
13	15	Дуже низький
14	81	Дуже високий
15	38	Нормальний

Джерело: розроблено автором

Аналіз показує, що група має досить широкий розкид рівнів емпатійності. Є учасники з дуже високим рівнем, які надзвичайно чутливі до емоцій оточуючих та здатні сильно співпереживати. Високий рівень демонструють кілька респондентів, які емоційно чутливі і здатні встановлювати контакт, але менш уразливі емоційно, ніж дуже високий рівень. Нормальний рівень притаманний більшості учасників, що говорить про адекватну здатність до співпереживання без надмірної емоційної реактивності. Низький рівень у деяких респондентів свідчить про труднощі у відчутті емоцій інших та встановленні близького контакту. Нарешті, один учасник має дуже низький рівень емпатійності, що свідчить про значні складнощі у міжособистісній взаємодії та обмежену здатність до емоційного сприйняття.

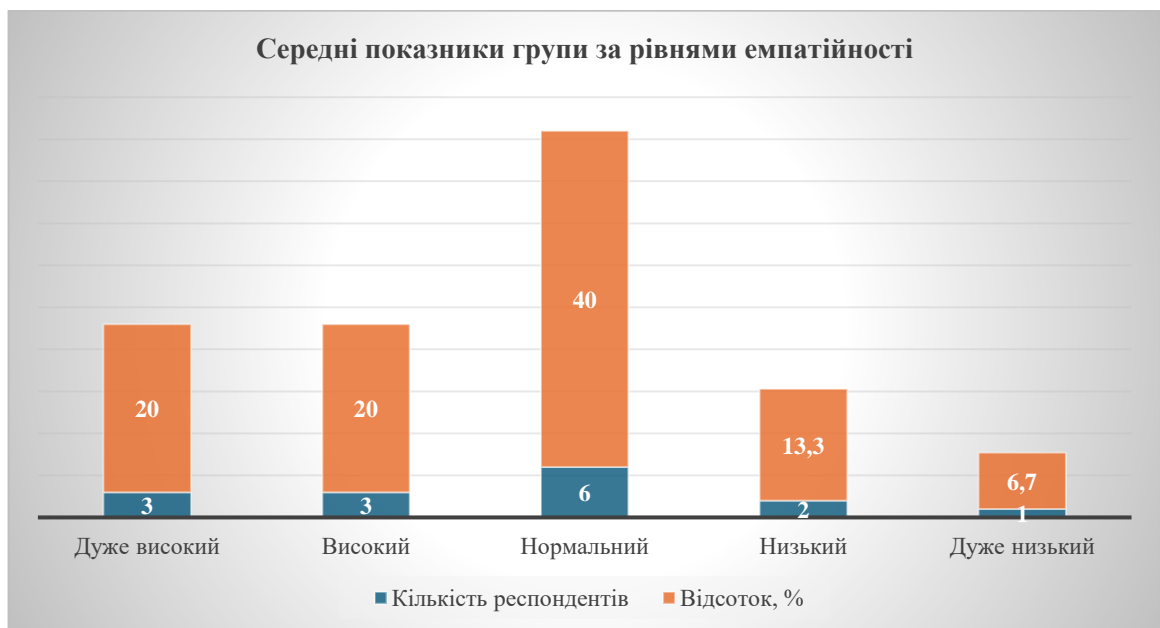

Рисунок 2.2 – Середні показники за рівнями емпатійності

Джерело: розроблено автором

Аналіз свідчить, що більшість чоловіків у групі (40%) має нормальний рівень емпатійності, тобто вони здатні до співпереживання, але водночас емоційно не надмірно вразливі. Це означає, що уявлення про ідеального партнера для них будуть збалансованими: вони можуть враховувати емоційні

потреби партнерки, але не очікуватимуть надмірної емоційної взаємодії. Чоловіки з високим і дуже високим рівнем емпатійності (20%) більш чутливі до емоцій оточуючих і, відповідно, їх вибір ідеального партнера буде залежати від здатності партнерки до емоційного контакту, співпереживання та розуміння. Такі респонденти можуть шукати людину, з якою вони відчуватимуть глибокий емоційний зв'язок. Натомість чоловіки з низьким і дуже низьким рівнем емпатійності (13,3%) менше орієнтуються на емоційну чутливість партнерки і більше звертають увагу на раціональні або практичні якості, такі як стабільність, конкретна допомога в побуті або соціальний статус.

Переходимо до тесту – Шкала досвіду близьких стосунків.

Таблиця 2.3 – Індивідуальні результати тесту емпатії Шкала досвіду близьких стосунків (чоловіча група, n = 15)

Респондент	Тривога	Уникнення	Тип прив'язаності
1	71	42	Надзалежність
2	38	77	Псевдоавтономія
3	59	55	Автономія
4	82	88	Дезорієнтованість
5	46	63	Псевдоавтономія
6	67	41	Надзалежність
7	34	39	Автономія
8	91	72	Дезорієнтованість
9	57	48	Автономія
10	75	66	Дезорієнтованість
11	49	37	Автономія
12	84	52	Надзалежність
13	40	81	Псевдоавтономія
14	62	69	Дезорієнтованість
15	55	44	Автономія

Джерело: розроблено автором

Після отримання даних побудуємо діаграму рівня тривоги та рівня уникнення відповідно до результатів за кожним респондентом, де медіани: лінія $Y = 59$, а лінія $X = 55$.

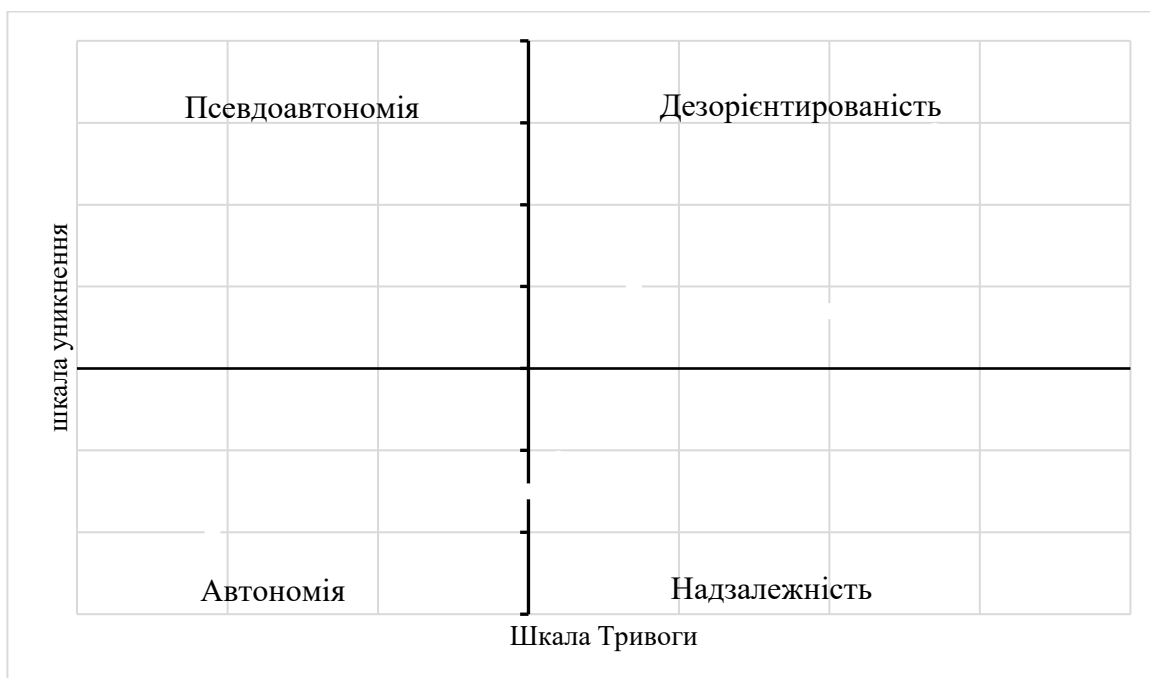

Рисунок 2.3 – Діаграма рівня тривоги та рівня уникнення у чоловічої групи

Джерело: розроблено автором

Отримана вибірка демонструє значну варіативність у проявах двох ключових параметрів прив'язаності — тривоги та уникнення. Середні та медіанні показники вказують на змішаний профіль групи, що є типовим для чоловічих вибірок вікового діапазону дорослості. У частини респондентів переважає емоційна стабільність та готовність до близькості, що проявляється в автономному стилі прив'язаності. Такі учасники зберігають баланс між потребою у взаємозалежності та здатністю до самостійності, а їхні показники тривоги та уникнення нижчі за медіанні значення.

Поряд із цим у вибірці представлені респонденти з підвищеною емоційною чутливістю, схильні до страху втрати та потреби в постійному підтвердженні значущості, що відображає надзалежний тип прив'язаності. Протилежний за поведінковими тенденціями стиль — псевдоавтономний —

проявляється у тих, хто прагне підтримувати дистанцію й демонструє небажання надмірної емоційної відкритості. Такі респонденти мають низькі рівні тривоги, але підвищені показники уникнення, що формує наполегливе прагнення до незалежності.

Найбільш психологічно вразливою категорією виявилися учасники з дезорієнтованим стилем прив'язаності, у яких одночасно проявляються високі значення тривоги та уникнення. Це поєднання внутрішніх суперечностей — прагнення до близькості та одночасного страху перед нею — створює нестійкий емоційний фон і суттєво ускладнює побудову стабільних стосунків. Загальна картина результатів показує, що хоча більшість респондентів здатні до конструктивної емоційної взаємодії, значна частина групи демонструє труднощі у регулюванні близькості, що може бути наслідком попереднього досвіду стосунків, стилю виховання або сформованих моделей поведінки у дорослому житті.

Наступним етапом нашого дослідження стало анкетування, яке дозволяє детальніше виявити пріоритетні риси, моральні та поведінкові очікування чоловіків у партнерських стосунках та з'ясувати, якими вони бачать роль чоловіка і жінки у парі.

Таблиця 2.4 – Результати анкетування чоловічої групи (n = 15)

Питання анкети	Найчастіші відповіді	Кількість респондентів	Відсоток, %
1. Найважливіші риси партнера	Чесність	12	80
	Доброзичливість / добросердечність	10	66,7
	Вірність	9	60
	Почуття гумору	8	53,3
	Емоційна підтримка	7	46,7
2. Риси, які категорично не приймаєте	Брехня	13	86,7
	Егоїзм	11	73,3
	Агресивність	9	60
	Зрада / невірність	8	53,3

3. Характер ідеального партнера	Доброзичливий, врівноважений, терплячий	11	73,3
	З почуттям гумору	8	53,3
	Рішучий / самостійний	6	40
4. Моральні та етичні якості	Чесність	15	100
	Вірність	10	66,7
	Відповідальність	10	66,7
5. Поведінка партнера у стосунках	Вміння слухати	12	80
	Прояв турботи та уваги	10	66,7
	Підтримка у складних ситуаціях	9	60
6. Форми турботи та уваги	Емоційна підтримка	11	73,3
	Увага до побутових дрібниць	8	53,3
	Прояви ніжності	7	46,7
	Спільне проведення часу	6	40
7. Інтелектуальна сумісність та подібність інтересів	Важливо поділяти інтереси та мати близький інтелект	9	60
	Гнучкі, головне емоційна близькість	6	40
8. Емоційна близькість і підтримка	Висока пріоритетність	13	86,7
	Прагнення практичної допомоги	2	13,3
9. Маркери «здорових стосунків»	Довіра, взаємоповага, відкритість	15	100
	Спільні інтереси і взаєморозуміння	10	66,7
10. Риси, що створюють комфорт та безпеку	Стабільність, чесність, емоційна підтримка	12	80
	Готовність обговорювати проблеми	10	66,7
11. Роль чоловіка у стосунках	Відповідальність, безпека, організація сімейних справ	12	80
12. Роль жінки у стосунках	Емоційна підтримка, турбота, виховання дітей	11	73,3
13. Спільна відповідальність партнерів	Прийняття рішень, побутові обов'язки	12	80
14. Ставлення до рівноправності	Підтримка рівноправності	12	80

15. Найважливіше у партнерстві	Довіра, підтримка, взаєморозуміння	15	100
16. Три якості без яких неможливі стосунки	Чесність	15	100
	Вірність	10	66,7
	Доброзичливість	9	60

Джерело: розроблено автором

Аналіз результатів анкетування показує чіткі тенденції у виборі ідеального партнера серед чоловіків досліджуваної групи та дозволяє пов'язати їхні уподобання з рівнем емпатійності, визначеним за тестом Юсупова.

По-перше, найбільш важливими рисами партнерки чоловіки вважають чесність, доброзичливість та вірність, що підтверджує високий акцент на морально-етичних якостях. Чесність і вірність виділяють 80–100% респондентів, що свідчить про те, що для більшості чоловіків довіра та стабільність у стосунках є ключовими критеріями. Доброзичливість та емоційна підтримка також високо цінуються, що узгоджується з результатами тесту емпатії: респонденти з високим та дуже високим рівнем емпатійності більше орієнтуються на внутрішні психологічні якості партнерки та здатність до співпереживання.

По-друге, категорично неприпустимими рисами є брехня, егоїзм, агресивність та зрада. Це відображає прагнення чоловіків уникати емоційного дискомфорту та конфліктних ситуацій у стосунках. Для респондентів із низьким і дуже низьким рівнем емпатійності особлива важливість таких критеріїв пояснюється їхньою меншою здатністю до емоційного контакту: вони орієнтуються на поведінкову надійність та практичні прояви партнерських якостей.

По-третє, оцінка характеру партнерки та очікувань щодо її поведінки підкреслює значення емоційної підтримки, здатності слухати і проявляти турботу. У більшості респондентів (близько 73–86%) ці риси є пріоритетними. Це узгоджується з тим, що більшість чоловіків у групі мають нормальний або

високий рівень емпатійності: вони цінують партнерку, яка здатна співпереживати, підтримувати у складних ситуаціях і встановлювати емоційний контакт.

Інтелектуальна сумісність та подібність інтересів важливі для 60% респондентів, що відображає прагнення не тільки до емоційного, а й до когнітивного контакту. Для чоловіків із високим рівнем емпатійності подібність інтересів допомагає глибше налагоджувати комунікацію та створювати спільні позитивні переживання. Респонденти з нижчим рівнем емпатійності більше орієнтовані на практичну стабільність, а емоційна близькість може мати другорядне значення.

Уявлення про роль чоловіка і жінки в стосунках демонструє прагнення до спільної відповідальності та підтримки принципу рівноправності. 80% респондентів підтримують рівноправність, що вказує на усвідомлення необхідності партнерських взаємин, де обидва учасники беруть участь у прийнятті рішень і побутових обов'язках. Це корелює з більш високим рівнем емпатійності: чутливі до емоцій та потреб інших, чоловіки цінують взаємну участь і співпрацю у стосунках.

Ще однією важливою тенденцією є акцент на «здорових стосунках», які респонденти асоціюють з довірою, взаємоповагою, відкритістю та стабільністю. Такі критерії характерні для чоловіків із нормальним і високим рівнем емпатійності, які здатні оцінювати не лише зовнішні прояви партнерки, а й внутрішні якості, що створюють комфорт і безпеку.

2.4. Аналіз результатів уявлень образу ідеального партнера за даними жіночої групи.

У цьому розділі дослідження розглядаються уявлення жінок про різні аспекти кохання та партнерських стосунків. До участі залучено 15 респонденток, що дозволяє порівняти результати чоловічої та жіночої вибірок і виявити гендерні відмінності у ставленні до різних аспектів кохання та партнерських стосунків

Почнемо з методики LAS.

Таблиця 2.5 – Індивідуальні показники жіночої групи за підшкалами Love Attitude Scale (n = 15)

Респондент	Ерос	Луду с	Сторге	Прагма	Мані я	Агапе
1	18	12	15	13	9	16
2	20	11	14	12	10	18
3	17	13	16	14	8	17
4	19	12	15	13	9	16
5	21	10	14	12	11	19
6	18	11	16	14	10	18
7	20	12	15	13	9	17
8	19	13	16	12	10	16
9	17	12	15	13	8	16
10	18	11	14	12	9	17
11	20	12	15	13	10	18
12	19	11	16	14	9	17
13	18	12	15	13	8	16
14	21	10	14	12	11	19
15	20	11	15	13	10	18

Джерело: розроблено автором

Розглядаючи результати по кожному респонденту, можна виділити кілька важливих тенденцій. По-перше, підшкала Ерос у більшості учасниць досить висока – від 17 до 21 бала, що свідчить про сильну схильність до романтичного, пристрасного кохання. Це означає, що жінки в групі схильні емоційно прив'язуватися до партнера, цінують інтимність, фізичну близькість та естетичне задоволення від стосунків. Така висока оцінка Еросу присутня у більшості респонденток, але є невеликі відмінності: деякі учасниці мають значення ближче до середнього (17–18 балів), що свідчить про помірну романтичну залученість і здатність зберігати емоційну дистанцію при потребі.

По-друге, підшкала Агапе також демонструє високі значення (16–19 балів). Це відображає безкорисливу турботу та готовність підтримувати партнера у складних ситуаціях, навіть якщо це не приносить особистої вигоди. Респондентки з високими балами Агапе здатні ставити емоційні потреби партнера на перше місце, що може проявлятися у підтримці, допомозі та щирому співпереживанні.

Лудус у більшості учасниць середній – 10–13 балів, що вказує на помірну ігрову, експериментальну орієнтацію на стосунки. Жінки не прагнуть легковажних контактів і не шукають виключно розважальних чи короткострокових зв'язків, але при цьому іноді можуть відчувати інтерес до легкого флірту та невимушеної гри у відносинах.

Сторге і Прагма також розподілені в середньому діапазоні (Сторге 14–16, Прагма 12–14). Це означає, що дружба, довіра та практична оцінка партнера займають важливе місце у їхньому сприйнятті ідеального партнера, але не є домінуючими чинниками. Жінки здатні поєднувати романтичне кохання з практичною оцінкою стосунків: вони хочуть, щоб партнер був сумісний у повсякденному житті та поділяв подібні інтереси.

Манія залишається найнижчою підшкалою (8–11 балів), що свідчить про емоційну стабільність у стосунках. Респондентки рідко демонструють нав'язливу прихильність або надмірну ревності, вони не схильні до емоційної залежності та потребують взаємного контролю та довіри у відносинах.

Сумарно, індивідуальні показники показують, що більшість жінок у групі поєднують емоційну чуттєвість (Ерос) і турботу (Агапе) із помірною дружньою (Сторге), практичною (Прагма) та ігровою (Лудус) орієнтацією. Водночас низькі бали Манії свідчать про їхню психологічну рівновагу та адекватну емоційну регуляцію у стосунках.

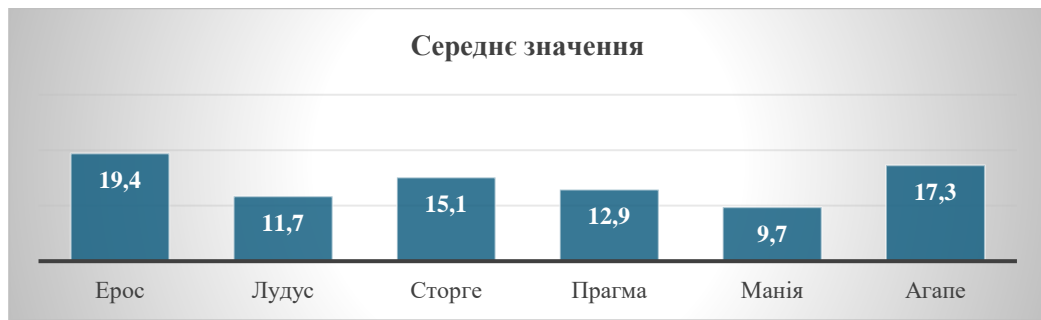

Рисунок 2.4 – Середні значення індексу любові у жіночої групи

Джерело: розроблено автором

Середні значення підтверджують тенденції індивідуальних результатів: жіноча група схильна до поєднання емоційної чуттєвості та турботи з помірною раціональністю у виборі партнера. Високі показники Еросу та Агапе свідчать про здатність жінок до глибоких емоційних переживань, вміння співпереживати та створювати підтримуючі стосунки. Помірні рівні Лудус, Сторге і Прагма відображають здоровий баланс між романтичними, дружніми та практичними аспектами кохання, без надмірного прагматизму або поверхневого ставлення.

Емоційна стабільність і низькі показники Манії свідчать, що більшість респонденток у стосунках орієнтуються на збалансовану емоційну взаємодію, не перебуваючи в стані нав'язливої залежності від партнера. Це може впливати на формування очікувань щодо ідеального партнера, підкреслюючи цінність чесності, підтримки та взаємної відповідальності.

Переходимо до методики тест емпатії Юсупова.

Таблиця 2.6 – Індивідуальні результати жіночої групи (n = 15)

№ респондентки	Загальний бал	Рівень емпатійності
1	85	Дуже високий
2	78	Високий
3	64	Нормальний
4	72	Високий
5	88	Дуже високий
6	50	Низький
7	60	Нормальний

8	75	Високий
9	83	Дуже високий
10	58	Нормальний
11	40	Дуже низький
12	70	Високий
13	62	Нормальний
14	77	Високий
15	90	Дуже високий

Джерело: розроблено автором

Розглядаючи індивідуальні показники 15 респонденток, видно, що група демонструє значно різноманітні рівні емпатійності, від дуже низького до дуже високого. Загальна тенденція свідчить про переважання високих та дуже високих значень, що характерно для жіночої вибірки та відображає природну емоційну чутливість і здатність до співпереживання.

У таблиці видно, що четверо респонденток набрали дуже високі бали (83–90), що вказує на сильну здатність реагувати на емоції оточуючих, тонко відчувати їх настрій і активно підтримувати в міжособистісних стосунках. Такі жінки, ймовірно, будуть орієнтуватися на партнерів, здатних до відкритого діалогу, емоційної взаємопідтримки та взаємного розуміння.

П'ятеро респонденток отримали високий рівень емпатії (70–78 балів). Це свідчить про їхню чутливість і відкритість до емоційного стану інших людей, але вони здатні зберігати емоційну дистанцію та самоконтроль, що робить їх більш стабільними у взаємодії з оточенням. Такий профіль дозволяє вибудовувати стосунки на основі взаємної підтримки та поваги, водночас враховуючи власні потреби.

Чотири респондентки демонструють нормальний рівень емпатійності (58–64 бали). Для них характерне помірне співпереживання: вони можуть зрозуміти емоції інших, але частіше орієнтуються на факти, поведінку або логіку у стосунках. Такий рівень дозволяє поєднувати емоційну чутливість із практичними критеріями при виборі партнера.

Серед групи присутні по одному випадку низького (50 балів) та дуже низького рівня емпатії (40 балів). Ці респондентки менш чутливі до емоцій оточуючих, більше орієнтовані на конкретні дії та раціональні рішення у взаємодії, що може обмежувати їхні очікування щодо емоційної підтримки у стосунках.

Загалом індивідуальні результати свідчать про те, що більшість жінок у групі мають високий потенціал до емоційної взаємодії, турботи та співпереживання, що безпосередньо впливає на уявлення про ідеального партнера. Жінки з високими та дуже високими показниками будуть орієнтуватися на партнерів, здатних підтримувати емоційний контакт, бути уважними до потреб та настрою, а також готовими до довірливих і стабільних стосунків.

Для учасниць з нормальним рівнем емпатії більш важливими будуть практичні та раціональні аспекти стосунків, а для тих, хто має низький або дуже низький рівень, критеріями вибору партнера можуть виступати стабільність, самостійність і передбачувана поведінка.

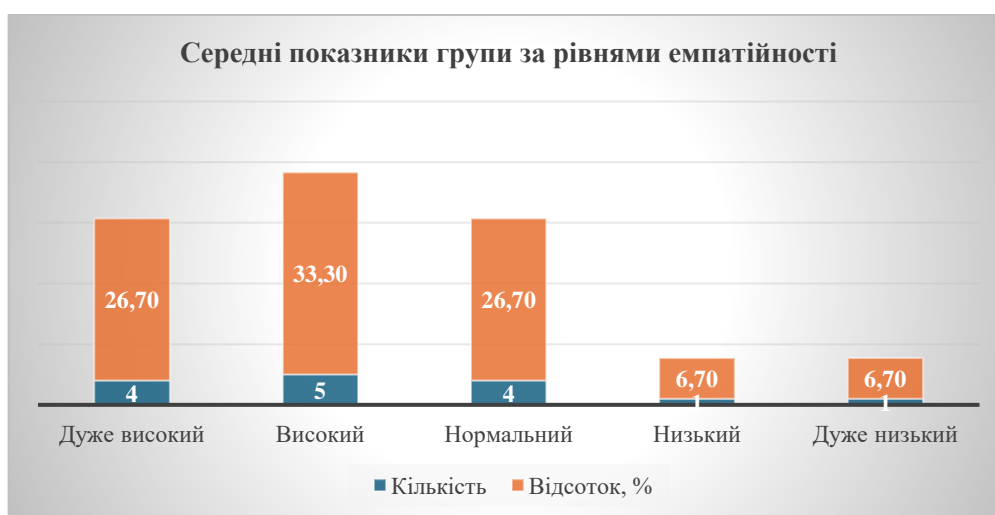

Рисунок 2.5 – Середні показники за рівнями емпатійності в жіночій групі

Джерело: розроблено автором

Середні показники демонструють, що більшість жінок мають високий і дуже високий рівень емпатії, що підтверджує тенденцію до чутливого

реагування на емоції оточуючих, готовності до співпереживання та підтримки. Зокрема, 26,7% респонденток досягли «дуже високого» рівня, а 33,3% – «високого». Це означає, що понад половина групи здатна активно включатися в емоційний стан партнера, відчувати його потреби та відповідати на них.

Нормальний рівень емпатії спостерігається у 26,7% учасниць. Такі респондентки демонструють помірну чутливість: вони можуть розпізнавати емоції і враховувати почуття партнера, проте не завжди емоційно реагують на них миттєво. Це дозволяє їм поєднувати співпереживання з раціональними критеріями у виборі ідеального партнера.

Низький та дуже низький рівні емпатійності представлені по одному випадку (по 6,7%). Жінки з такими показниками менш схильні до глибокого емоційного реагування, орієнтовані на практичні та раціональні аспекти стосунків, а емоційна підтримка партнера для них менш критична.

Жінки з високим і дуже високим рівнем емпатії, ймовірно, надають перевагу партнерам, які здатні до емоційної відкритості, уважності та взаємної підтримки. Для них важливі такі якості партнера, як уміння слухати, проявляти турботу, чесність, емоційна стабільність та здатність до компромісу.

Респондентки з нормальним рівнем емпатії будуть орієнтуватися на баланс між емоційними і практичними аспектами стосунків, оцінюючи і особистісні якості, і поведінкову передбачуваність партнера.

Для тих, у кого низький чи дуже низький рівень емпатії, пріоритетними будуть раціональні та структурні критерії: стабільність, надійність, самостійність, передбачуваність поведінки. Емоційна взаємодія та підтримка партнера грають другорядну роль.

Розподіл рівнів емпатії у жіночій групі дозволяє прогнозувати їхні уявлення про ідеального партнера: переважна більшість схильна цінувати емоційний контакт, чуйність і підтримку, тоді як лише невелика частина буде більше орієнтована на практичні та раціональні аспекти стосунків.

Проведемо дослідження за Шкалою досвіду близьких стосунків.

Таблиця 2.7 – Індивідуальні результати тесту емпатії Шкала досвіду близьких стосунків (жіноча група, n = 15)

Респондентка	Тривога	Уникнення	Тип прив'язаності
1	83	41	Надзалежність
2	72	48	Дезорієнтованість
3	65	39	Автономія
4	91	52	Дезорієнтованість
5	78	44	Надзалежність
6	54	36	Автономія
7	69	57	Псевдоавтономія
8	88	50	Дезорієнтованість
9	63	42	Автономія
10	74	46	Дезорієнтованість
11	59	38	Автономія
12	95	61	Дезорієнтованість
13	67	40	Автономія
14	81	55	Дезорієнтованість
15	70	43	Автономія

Джерело: розроблено автором

Переходимо до будування діаграми після отриманих результатів.

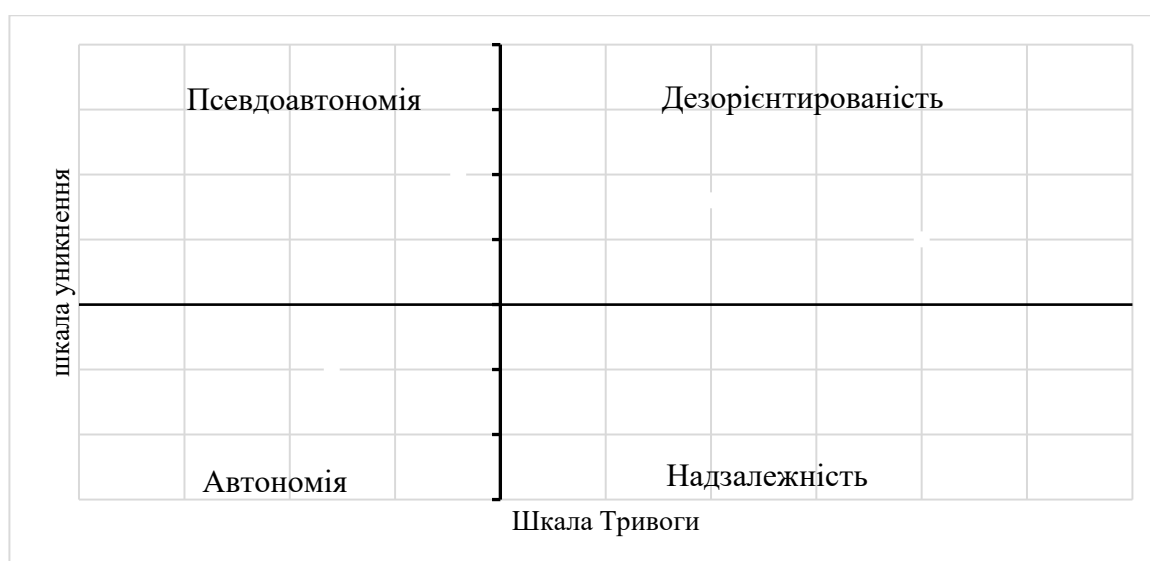

Рисунок 2.6 – Діаграма рівня тривоги та рівня уникнення у чоловічої групи

Джерело: розроблено автором

Отримані дані жіночої групи демонструють чітко виражену тенденцію до підвищеної емоційної чутливості у сфері близьких стосунків. Рівень тривоги в середньому вищий, ніж у чоловічій групі, що відповідає типовим гендерним відмінностям, описаним у дослідженнях Бреннана, Фрелей та Шейвера (ECR-R). Значна частина респонденток перебуває в діапазоні високих показників тривоги — від 70 до 95 балів, що вказує на яскраво виражену потребу в емоційній підтримці, схильність до переживань щодо стабільності стосунків та страху залишення. Жінки частіше демонструють гіперуважність до взаємодії партнера, підвищену емоційну включеність та залежність від якості зворотного зв'язку у відносинах.

Показники уникнення в жіночій групі загалом нижчі, ніж у чоловіків. Більшість респонденток перебуває в межах низького або помірного рівня уникнення, що вказує на готовність до близькості, відкритості та емоційного саморозкриття. Лише декілька учасниць набрали значення, характерні для дистанційованого стилю, де прагнення до самозахисту від надмірної емоційності формує потребу триматися осторонь.

Поєднання шкал свідчить, що для більшості респонденток домінує надзалежний (тривожно-поглинаючий) стиль прив'язаності, який виникає при високій тривозі та низькому уникненні. Цей стиль характеризується сильним бажанням близькості, високою чутливістю до змін у поведінці партнера та тенденцією до ідеалізації стосунків. Жінки з такими показниками часто спрямовані на побудову емоційної єдності, але можуть переживати труднощі через інтенсивність власних очікувань.

Другим за поширеністю стилем є автономний, притаманний жінкам із помірними або низькими рівнями тривоги та уникнення. Це більш зріла форма прив'язаності, що дозволяє зберігати баланс між близькістю та незалежністю. Значно рідше зустрічається псевдоавтономія, а дезорієнтований стиль спостерігається лише у респонденток із дуже високими значеннями обох шкал (зокрема респондентка №12).

Після оцінки рівня емпатійних тенденцій за методикою І. Юсупова у жіночій групі, наступним етапом нашого дослідження стало вивчення уявлень жінок про ідеального партнера. Це дослідження здійснено за допомогою авторської індивідуальної анкети, яка дозволяє отримати більш детальну інформацію про очікувані риси особистості, поведінкові особливості та моральні цінності, які респондентки вважають важливими у партнерстві.

Таблиця 2.8 – Результати анкетування жіночої групи щодо уявлень про ідеального партнера

Питання анкети	Найчастіші відповіді	Кількість респонденток	Відсоток, %
1. Найважливіші риси партнера	Чесність	13	86,7
	Турбота / чуйність	11	73,3
	Вірність	10	66,7
	Емоційна підтримка	9	60
	Почуття гумору	7	46,7
2. Риси, які категорично не приймає	Брехня	14	93,3
	Егоїзм	12	80
	Грубість / агресивність	10	66,7
	Невірність / зрада	9	60
3. Характер ідеального партнера	Доброзичливий, врівноважений, терплячий	12	80
	Турботливий, чуйний	11	73,3
	З почуттям гумору	8	53,3
4. Моральні та етичні якості	Чесність	15	100
	Вірність	12	80
	Доброта	11	73,3
5. Поведінка партнера у стосунках	Вміння слухати	12	80
	Прояв турботи та уваги	11	73,3
	Підтримка у складних ситуаціях	10	66,7
6. Форми турботи та уваги	Емоційна підтримка	12	80

	Прояви ніжності	10	66,7
	Спільне проведення часу	8	53,3
	Увага до побутових дрібниць	7	46,7
7. Інтелектуальна сумісність та подібність інтересів	Важливо поділяти інтереси та мати близький інтелект	10	66,7
	Гнучкі, головне емоційна близькість	5	33,3
8. Емоційна близькість і підтримка	Висока пріоритетність	13	86,7
	Практична допомога	2	13,3
9. Маркери «здорових стосунків»	Довіра, взаємоповага, відкритість	15	100
	Спільні інтереси і взаєморозуміння	11	73,3
10. Риси, що створюють комфорт та безпеку	Стабільність, чесність, емоційна підтримка	13	86,7
	Готовність обговорювати проблеми	10	66,7
11. Роль чоловіка у стосунках	Відповідальність, забезпечення безпеки, організація	12	80
12. Роль жінки у стосунках	Турбота, емоційна підтримка, виховання дітей	12	80
13. Спільна відповідальність партнерів	Прийняття рішень, побутові обов'язки	12	80
14. Ставлення до рівноправності	Підтримка рівноправності	13	86,7
15. Найважливіше у партнерстві	Довіра, підтримка, взаєморозуміння	15	100
16. Три якості без яких неможливі стосунки	Чесність	15	100
	Вірність	12	80
	Турбота / доброта	11	73,3

Джерело: розроблено автором

Таблиця показує, що найбільш пріоритетними для жінок є такі риси ідеального партнера, як чесність (86,7%), турбота та чуйність (73,3%), вірність (66,7%) та емоційна підтримка (60%). Це свідчить про те, що жінки цінують насамперед моральні та етичні якості, здатність партнера проявляти увагу і підтримку, а також емоційну чутливість у стосунках. Менш критичною є наявність почуття гумору, але воно все ж залишається важливою складовою для значної частини респонденток (46,7%).

Щодо небажаних рис, абсолютним пріоритетом стала брехня (93,3%) і егоїзм (80%), що підкреслює важливість чесності та альтруїстичної поведінки у партнері. Агресивність, грубість і невірність також вважаються неприйнятними, що формує чітку рамку негативних характеристик для потенційного партнера.

Уявлення про характер ідеального партнера демонструють, що жінки надають перевагу доброзичливим, врівноваженим, терплячим чоловікам, а також тим, хто проявляє турботу та має почуття гумору. Такі риси поєднують емоційну чутливість із практичною здатністю підтримувати стабільність у стосунках.

Щодо моральних та етичних якостей, усі респондентки (100%) вважають чесність обов'язковою, що підтверджує її ключову роль у виборі партнера. Також високою пріоритетністю користуються вірність (80%) та доброта (73,3%), що узгоджується з попереднім акцентом на емоційній надійності і стабільності стосунків.

У сфері поведінки у стосунках найчастіше очікуваними є вміння слухати (80%), прояв турботи та уваги (73,3%) і підтримка у складних ситуаціях (66,7%). Жінки цінують активне включення партнера у процес взаємодії та здатність до емоційного і практичного реагування.

Що стосується форм турботи та уваги, пріоритетними є емоційна підтримка (80%), прояви ніжності (66,7%) та спільне проведення часу (53,3%). Це підкреслює, що жінки цінують як емоційний контакт, так і спільну активність у побуті та дозвіллі.

Щодо інтелектуальної сумісності, дві третини респонденток (66,7%) вважають важливим поділяти інтереси та мати близький інтелект, а решта орієнтовані на гнучкість і емоційну близькість (33,3%). Це свідчить про баланс між інтелектуальною сумісністю та емоційними аспектами стосунків.

Щодо емоційної близькості, більшість респонденток (86,7%) відзначають її високий пріоритет, що узгоджується з їхнім високим рівнем емпатії та цінністю емоційного контакту.

Маркери «здорових стосунків» для всіх жінок включають довіру, взаємоповагу і відкритість (100%), а більшість (73,3%) додають також спільні інтереси та взаєморозуміння, що формує цілісну картину бажаного партнерства.

Нарешті, для забезпечення комфорту та безпеки у стосунках жінки виділяють стабільність, чесність і емоційну підтримку (86,7%), а також готовність партнера обговорювати проблеми (66,7%).

2.5. Порівняльна інтерпретація моделей.

Порівняльний аналіз чоловічої та жіночої вибірок дає змогу визначити як спільні, так і відмінні тенденції у структурі уявлень про ідеального партнера. Оскільки дослідження включало три, у цьому розділі здійснено поетапне зіставлення результатів за кожною з них.

Таблиця 2.9 – Порівняльний аналіз середніх показників за методикою Love Attitude Scale

Стиль любові	Чоловіки (М)	Жінки (М)
Ерос	28,4	18,9
Людус	25,7	11,7
Сторге	19,2	15,3
Прагма	18,3	12,9
Манія	18,8	9,5
Агапе	21,0	17,3

Джерело: розроблено автором

Отримані середні значення засвідчують наявність виразних відмінностей між чоловічою та жіночою вибірками. У чоловіків домінує стиль Ерос, який має найвищий середній бал і свідчить про сильну орієнтацію на романтичність, емоційну інтенсивність та фізичну привабливість у стосунках. Цей стиль також є провідним для жінок, однак жіночі показники помітно нижчі, що вказує на більш помірну вираженість романтичної спрямованості та більшу емоційну стриманість порівняно з чоловіками. Другою за значущістю підшкалою для чоловічої групи є Людус, що характеризує схильність до легких, невимушених та менш зобов'язувальних стосунків. На відміну від цього, у жінок Людус має одні з найнижчих показників, що свідчить про неохочість до ігрових моделей любові та надає підстави говорити про переважання у них більш серйозного, емоційно спрямованого підходу до партнерства.

Для жінок другою за вираженістю стала підшкала Агапе, тоді як у чоловіків вона займає середню позицію. Це свідчить про те, що жінки більш схильні до турботливого, альтруїстичного ставлення, для них значущими є підтримка, взаємоповага та готовність безкорисливо допомагати партнеру. Чоловіча вибірка набагато менше схильна до такого типу стосунків, хоча певний рівень Агапе все ж присутній. Підшкали Сторге, Прагма та Манія демонструють відносно схожі тенденції: їхні показники нижчі в обох груп, однак знову ж таки у чоловіків вони виражені сильніше. Це може свідчити про поєднання емоційності з певною прагматичною орієнтацією, тоді як жінки загалом тяжіють до більш збалансованої та емоційно стабільної моделі стосунків.

Загальна картина показує, що чоловічий профіль у межах методики LAS є контрастним: висока вираженість пристрасті та ігрового підходу поєднується з відносно помірними, але все ж вищими, ніж у жінок, показниками інших стилів. Жіноча вибірка, навпаки, демонструє більш рівномірний розподіл, де домінують романтичність та альтруїстичність, а схильність до залежності, ревностів чи ігрової поведінки є мінімальною. Таким чином, результати

вказують, що чоловіки тяжіють до поєднання емоційної інтенсивності зі свободою та автономією, тоді як жінки – до поєднання романтичності з турботою, стабільністю та емоційною підтримкою.

Таблиця 2.10 – Порівняння тенденцій за підшкалами Love Attitude Scale

Підшкала	Схожість	Відмінність
а		
Ерос	Обидві групи орієнтовані на романтичність	У чоловіків значно вище значення
Людус	У жінок низькі значення, але наявність стилю в обох групах зберігається	Чоловіки виражено більш «ігрові»
Сторге	Невисокі, але стабільні показники в обох групах	У жінок більш рівномірний розподіл
Прагма	Підшкала не є домінантною	Чоловіки дещо прагматичніші
Манія	Низькі значення в обох вибірках	У жінок суттєво нижчі показники
Агапе	Стиль присутній у двох групах	У жінок виражений значно сильніше

Джерело: розроблено автором

Порівняльні дані дозволяють зробити висновок, що попри наявність певних спільних тенденцій, такі як романтична орієнтація обох груп, відмінності між чоловіками та жінками виявляються досить чітко. Найпомітніша різниця стосується стилю Людус: чоловіки значно частіше сприймають стосунки як невимушену, ігрову взаємодію, тоді як жінки майже не орієнтуються на такий формат. Подібна відмінність перегукується зі зниженими значеннями Манії у жінок, що свідчить про їхню меншу схильність до залежності та емоційної нестабільності. Натомість у жіночій вибірці чітко виражений стиль Агапе, який підкреслює тяжіння до турботи, емпатії та

взаємопідтримки. Чоловіки демонструють менш однорідний профіль: їх любовні установки поєднують інтенсивність та автономію, що відображається у високих значеннях Еросу та Людусу.

Жіночий профіль є помітно більш збалансованим, із меншими перепадами між підшкалами та акцентом на емоційній стабільності, відданості та готовності до підтримки партнера. У сукупності це показує, що жінки переважно інтерпретують романтичні стосунки як глибоку емоційну взаємодію, тоді як чоловіки частіше поєднують романтичність із потребою зберігати особистісну свободу.

Після здійсненого порівняльного аналізу любовних установок за методикою Love Attitude Scale доцільно перейти до наступного етапу дослідження, який стосується порівняння рівнів емпатійності у чоловічій та жіночій вибірках.

Таблиця 2.11 – Порівняння рівнів емпатійності за тестом Юсупова у чоловіків та жінок

Рівень емпатійності	Чоловіки (n=15)	Чоловіки, %	Жінки (n=15)	Жінки, %
Дуже високий	3	20	4	26,7
Високий	3	20	5	33,3
Нормальний	6	40	4	26,7
Низький	2	13,3	1	6,7
Дуже низький	1	6,7	1	6,7

Джерело: розроблено автором

Розподіл рівнів емпатійності у двох групах демонструє помітну різницю в емоційній чутливості чоловіків і жінок. Жіноча вибірка має більш виражене зміщення у бік підвищеної емпатії: майже 60% респонденток показали високий або дуже високий рівень, тоді як серед чоловіків таких лише 40%. Це свідчить про сильнішу орієнтацію жінок на емоційний контакт, співпереживання та взаємну підтримку у стосунках. У чоловічій групі найбільшою є частка респондентів з нормальним рівнем емпатійності, що фактично становить майже половину вибірки. Для них характерний

збалансований стиль реагування: здатність розуміти емоції іншого без надмірної емоційної залученості.

У жінок нормальний рівень також представлений, але помітно меншою часткою. Це означає, що жіноча група загалом демонструє більше емоційної відкритості й чутливості порівняно з чоловіками. Низькі та дуже низькі рівні емпатії не є домінантними в жодній групі, хоча серед чоловіків вони зустрічаються частіше. Таке співвідношення вказує на те, що в чоловічій вибірці більше респондентів, яким складніше розпізнавати чи емоційно реагувати на переживання інших, що потенційно може впливати на їхні очікування від стосунків та формування образу ідеального партнера.

Порівняльна картина підкреслює закономірну для психологічних досліджень тенденцію: жінки частіше виявляють підвищену емпатійність, тоді як чоловіки характеризуються більшою варіативністю емоційного реагування. Це створює відмінності у тому, як обидві групи уявляють собі партнера, його поведінку та бажаний рівень емоційної взаємодії.

Таблиця 2.12 – Схожість та відмінності рівнів емпатії у чоловіків та жінок

Критерій	Схожість	Відмінність
Домінуючі рівні	Обидві групи мають респондентів з нормальним, високим і дуже високим рівнями	У чоловіків домінує нормальний рівень (46,7%), у жінок – високий (33,3%)
Високий та дуже високий рівні	В обох вибірках присутні обидва рівні	У жінок висока емпатія зустрічається частіше (60% проти 40%)
Низькі та дуже низькі рівні	Присутні в кожній групі	У чоловіків їх більше (20% проти 13,4% у жінок)
Однорідність групи	Обидві вибірки містять різні рівні емпатії	Жіноча група значно більш однорідна, чоловіча – більш варіативна
Загальна емпатійність	Обидві групи демонструють спектр від дуже низьких до дуже високих рівнів	Жінки мають виражено вищу середню емпатійність, ніж чоловіки

Джерело: розроблено автором

Дані таблиці свідчать, що в обох вибірках представлені всі рівні емпатійності, однак їх розподіл демонструє суттєві відмінності. Спільною рисою для чоловіків і жінок є наявність респондентів як із нормальними, так і з високими та дуже високими рівнями емпатії, що вказує на загальну здатність обох груп до емоційного реагування й розуміння станів інших людей. Водночас характер домінування цих рівнів у кожній вибірці є різним. У чоловіків найбільш поширеним є нормальний рівень, що формує змістовну основу їхнього емпатійного профілю, тоді як жінки частіше демонструють високий рівень емпатійності, роблячи їхній емоційний стиль більш чутливим і стабільно вираженим.

Важливою відмінністю є також поширеність низьких та дуже низьких рівнів емпатії. Хоча вони наявні в обох групах, серед чоловіків вони трапляються частіше, що вказує на більшу нерівномірність емоційної чутливості всередині цієї вибірки. Жіноча група, навпаки, проявляє більшу однорідність: більшість респонденток демонструють високий або нормальний рівень емпатійності, а низькі значення зустрічаються лише поодинокі та не впливають на загальний профіль.

Попри наявні подібності у структурі рівнів емпатії, відмінності між групами є суттєвими. Жінки характеризуються вищою емпатійністю та більшою стабільністю емоційного стилю, тоді як у чоловіків рівні емпатії розподілені нерівномірно, що створює ширшу варіативність та менш передбачувану структуру емоційного реагування. Це дозволяє стверджувати, що емпатійний компонент міжособистісної поведінки є більш вираженим у жінок, що узгоджується з особливостями їхніх уявлень про ідеального партнера.

Після аналізу рівнів емпатійності за тестом Юсупова переходимо до порівняння даних, отриманих за шкалою досвіду близьких стосунків.

Таблиця 2.13 – Відсоткове співвідношення типів прив'язаності

Тип прив'язаності	Чоловіча група		Жіноча група	
	Кількість	% від групи	Кількість	% від групи
Автономія	5	33,3%	6	40%
Надзалежність	3	20%	2	13%
Псевдоавтономія	3	20%	1	7%
Дезорієнтованість	4	26,7%	6	40%

Джерело: розроблено автором

Порівняльний аналіз результатів шкали досвіду близьких стосунків у чоловічій та жіночій групах демонструє помітні гендерні відмінності у типах прив'язаності та рівнях тривоги й уникнення. У обох групах автономний тип прив'язаності займає приблизно схожу частку: 33,3% у чоловіків та 40% у жінок. Це свідчить про те, що близько третини респондентів обох статей здатні поєднувати прийняття взаємозалежності з усвідомленням власної самодостатності та емоційної стабільності у стосунках.

Надзалежність у чоловіків зустрічається дещо частіше (20%) порівняно з жінками (13%). Це може вказувати на більшу схильність чоловіків до переживання тривоги щодо втрати партнера та залежності від його уваги. Псевдоавтономія, навпаки, більш характерна для чоловіків (20%), ніж для жінок (7%), що демонструє тенденцію чоловіків дистанціюватися та підкреслювати власну самодостатність.

Найбільш виражені відмінності спостерігаються у дезорієнтованості: у чоловіків вона становить 26,7%, а у жінок – 40%. Це свідчить про те, що жінки частіше зазнають суперечливих почуттів у стосунках, поєднуючи високу тривогу з прагненням уникати близькості, що підкреслює їхню емоційну нестабільність у міжособистісних взаємодіях. Тепер переходимо до порівняння даних, отриманих за анкето. Цей етап дозволяє виявити подібності й відмінності у конкретних запитах, очікуваннях і цінностях, які визначають уявлення чоловіків і жінок про риси та поведінку ідеального партнера.

Тепер переходимо до порівняння даних, отриманих за анкето. Цей етап дозволяє виявити подібності й відмінності у конкретних запитах, очікуваннях

і цінностях, які визначають уявлення чоловіків і жінок про риси та поведінку ідеального партнера.

Таблиця 2.14 – Порівняння результатів анкетування за змістовими блоками

Змістовий блок	Чоловіки	Жінки	Загальна тенденція
Ключові моральні риси партнера	Чесність і вірність на перших позиціях; значуща доброзичливість	Чесність – абсолютний пріоритет; вірність і доброта виражені сильніше	Обидві групи орієнтовані на чесність; жінки більше підкреслюють моральну чуйність
Емоційна сфера та підтримка	Емоційна підтримка важлива, але менш виражена; більший акцент на врівноваженості партнера	Емоційна підтримка, турбота й чуйність значущіші; виражена потреба у ніжності	Жінки значно емоційно-орієнтованіші, потребують теплоти та турботи
Комунікація та взаємодія	Вміння слухати має високу цінність; важливе почуття гумору	Так само пріоритет слухання; більше акценту на увазі й чуйності	Обидві групи високо оцінюють комунікативність; жінки очікують більшої емпатії у спілкуванні
Неприйнятні риси партнера	Брехня, егоїзм, агресивність – основні неприйнятні риси	Брехня, егоцентризм, грубість і невірність відкидаються частіше	Жінки жорсткіші щодо емоційної грубості; чоловіки – щодо агресії
Інтелектуальна та особистісна сумісність	Важливі спільні інтереси, але	Перевага надається спільності інтересів і гнучкості у взаємодії	Сумісність важлива обом; жінки більше

	можливе зміщення у бік раціональності		орієнтуються на емоційний комфорт
Маркери здорових стосунків	Довіра, відкритість і взаємопідтримка – провідні	Довіра, відкритість і взаємопідтримка, але з вищою стабільністю вибору	Картина майже тотожна; жінки демонструють більшу однострійність
Загальний образ ідеального партнера	Доброзичливий, врівноважений, підтримувальний	Доброзичливий, турботливий, емоційно чуйний	Чоловіки акцентують на рівновазі, жінки – на емоційній участі

Джерело: розроблено автором

Порівняння результатів анкетування показує, що чоловіки та жінки мають багато спільних уявлень про ідеального партнера, однак розставляють різні акценти у змістових блоках. Найсуттєвіша спільність проявляється у морально-етичному вимірі: для обох груп чесність, відповідальність та взаємна довіра виступають фундаментом партнерських стосунків. Вони формують ціннісний каркас і є незмінними вимогами незалежно від статі.

Водночас у сфері емоційної взаємодії простежується виразний контраст. Жінки значно частіше наголошують на потребі в турботі, емоційній чуйності та ніжності, тоді як чоловіки надають перевагу врівноваженості та стабільності, ставлячи емоційну підтримку на другий план. Це вказує на те, що жіноча модель ідеального партнера більш емоційно насичена, зорієнтована на чуттєвість та емпатію, що узгоджується з вищими показниками емпатійності за тестом Юсупова.

Подібності у комунікативних очікуваннях засвідчують, що і чоловіки, і жінки високо оцінюють здатність партнера слухати й проявляти увагу. Проте жінки частіше підкреслюють важливість не лише слухання як навички, а й емоційної залученості під час спілкування. У сфері неприйнятних рис також наявні спільні тенденції, однак жінки демонструють більшу нетерпимість до емоційної грубості й егоцентризму, тоді як чоловіки частіше відкидають агресивність і непередбачувану поведінку.

У блоці сумісності спостерігається відносна рівновага, проте жінки надають більшої ваги емоційному комфорту та здатності партнера підтримувати близькість у стосунках. Чоловіки натомість частіше оцінюють сумісність через спільність інтересів та практичні аспекти взаємодії. Загальний образ ідеального партнера демонструє подібні риси в обох вибірках, але жінки вибудовують його більш емоційно деталізованим, тоді як чоловіки роблять акцент на врівноваженості та доброзичливості.

Результати вказують, що чоловіки та жінки мають спільне бачення базових основ стосунків, проте жінки очікують більшої емоційності, чутливості та залученості, тоді як чоловіки тяжіють до стабільності, раціональності та врівноваженого емоційного фону. Такий поділ відображає різницю у пріоритетах, але не суперечить загальній структурі уявлень про партнерство.

2.6. Обговорення результатів у контексті сучасних теорій і практики сімейної психології.

Отримані результати дослідження дозволяють узагальнити уявлення чоловіків та жінок про ідеального партнера, зіставивши їх із ключовими положеннями сучасних теорій сімейної психології та практичними підходами до створення гармонійних стосунків. У контексті теоретичних моделей кохання, прив'язаності, емоційної компетентності та партнерської сумісності можна простежити як універсальні тенденції, так і специфічні гендерні відмінності, характерні для молодіжної вибірки.

Результати Love Attitudes Scale, отримані у нашому дослідженні, засвідчили наявність виразних гендерних акордів у структурі любовних установок, що повністю узгоджується із сучасними теоріями кохання, прив'язаності та партнерської взаємодії. У чоловіків домінантною виявилася комбінація Еросу та Людусу, тоді як у жінок – поєднання Еросу з Агапе, що підтверджує як сталі гендерні тенденції, описані в класичних концепціях, так і сучасні дані про відмінності у мотиваційних структурах романтичного вибору.

У межах теорії любовних стилів Дж. Лі [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] така конфігурація є концептуально чіткою: Ерос у чоловіків та жінок відображає універсальний орієнтир на романтичну близькість, привабливість і силу емоційної взаємодії. Проте поєднання Еросу з Людусом у чоловічій півбірці свідчить про специфічний спосіб переживання кохання, де інтенсивність почуттів сусідить із потребою автономії, дослідження новизни та ігрового підходу до взаємин. У дослідженнях Лі та його послідовників Людус традиційно пов'язується з більшою гнучкістю у виборі, меншою залежністю від партнера та орієнтацією на свободу під час побудови стосунків. У нашій вибірці ця тенденція проявляється в тому, що навіть на тлі сильної романтичної спрямованості чоловіки тяжіють до збереження особистісного простору, що може бути повністю функціональним у молодому віці, однак у подальшому вимагатиме додаткового опрацювання в парній взаємодії, особливо під час переходу до етапів більшої стабільності.

Жіноча конфігурація «Ерос + Агапе» репрезентує інший спосіб організації інтимної залученості, що в літературі розглядається як альтруїстична, турботлива і спрямована на взаємообмін модель [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Це свідчить, що жінки у нашій вибірці не тільки цінують взаємну привабливість, але й демонструють готовність відповідати за емоційний простір стосунку, підтримувати партнера та вкладати ресурси у збереження гармонії. З позиції сімейної терапії така модель може слугувати сильним захисним механізмом для стосунків, але за умови, що альтруїзм є взаємним: надмірна орієнтація на потреби іншого за рахунок власних може поступово формувати дисбаланс, який у практиці часто описують як приховану емоційну перевтому або «навичку самозречення» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Із позиції теорії прив'язаності Дж. Боулбі та М. Ейнсворт [**Ошибка! Источник ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.**] наші результати дозволяють зробити ще одне важливе узагальнення. Профіль чоловіків –Ерос із домішкою Людусу –може трактуватися як схильність до більш

автономного або навіть частково унікального стилю прихильності, коли людина цінує близькість, але водночас воліє уникати надмірної залежності чи контролю. Жіноча конфігурація Еросу й Агапе, навпаки, є ближчою до моделі безпечної прив'язаності або турботливої прихильності, де домінують емоційна відкритість, прийняття та здатність до співпереживання. У практиці сімейної психології такі відмінності у стилях прив'язаності відіграють ключову роль: вони можуть ставати як ресурсом (прагнення жінок до емоційної близькості та стабільності), так і потенційною точкою напруги (потреба чоловіків у автономії, що може інтерпретуватися партнерками як дистанціювання).

У межах емоційно-фокусованої терапії С. Джонсон [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] така динаміка пояснюється різним «емоційним кодуванням»: партнери по-різному виражають потреби у прихильності та безпеці, і терапевтичне завдання полягає в тому, щоб допомогти їм розшифрувати й гармонізувати емоційні сигнали одне одного. Наші дані чудово вписуються в цю модель: чоловіки часто посилають сигнали близькості через дію (поведінку, підтримку, спільні активності), тоді як жінки – через емоційне вербалізування, глибинну участь та турботу. Якщо ці дві форми не усвідомлюються обома партнерами як рівноцінні, виникає типова для молодих пар асиметрія: жінка може очікувати більшої емоційної відкритості, а чоловік – більшої поваги до автономного простору.

Готтманівська модель стабільності стосунків [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] додає ще один рівень пояснення. Високий рівень Еросу у чоловіків і жінок може розглядатися як сильне джерело «позитивного афективного клімату», який за Готтманом є ключовим фактором прогнозування задоволеності у парі. Проте наявність Людусу у частини чоловіків може знижувати ймовірність формування стійких ритуалів близькості (наприклад, «ритуалів наближення» чи щоденних підтверджень прихильності), тоді як висока Агапе у жінок створює готовність до таких ритуалів, але за умови, що партнер бере участь симетрично. У практиці саме тут виникає потреба у терапевтичних втручаннях: встановлення чітких ритуалів взаємної уваги, спільні емоційні

практики («мапи любові», «щоденна тріада позитивних повідомлень») та вправи на відновлення емоційного зв'язку допомагають долати природну різницю у стилях прихильності.

У поведінково-інтегративній терапії для пар [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] також підкреслюється важливість роботи з різними любовними стилями через прийняття та поведінкову гнучкість. Наші результати підтверджують актуальність цієї логіки: щоб домінування Еросу стало стабілізуючим фактором у стосунках, а не лише піком емоційності на ранніх етапах, потрібне формування чітких домовленостей про межі, автономію, очікування та способи вираження прихильності. Чоловікам із сильним Людус рекомендовано вчитися переводити власну потребу в свободі в конструктивні форми – не як уникання близькості, а як підтримку особистих інтересів поряд із емоційною доступністю. Жінкам із високою Агапе – практикувати баланс між турботою та самоусвідомленням, формувати кордони і запити про підтримку, які враховують також їхні особисті потреби.

Наші результати свідчать, що любовні стилі студентської молоді формують два різні, але потенційно взаємодоповнюючі шляхи. Чоловічий спосіб – більш автономний, інтенсивний і орієнтований на досвідність; жіночий – більш партнерський, емоційно взаємний і схильний до створення стабільного емоційного середовища. У практиці сімейної психології ключовим завданням є не нівелювати ці відмінності, а інтегрувати їх у модель співіснування, де кожен із партнерів розуміє стиль іншого і може перекладати його на мову власних емоційних потреб. Саме це дозволяє перетворити різні любовні установки не на джерело конфлікту, а на ресурс розвитку стосунків.

У межах сучасної психології емпатія розглядається як багатовимірне явище, яке включає когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Методика Юсупова, на яку спирався наш аналіз, дозволяє відобразити не лише здатність розуміти емоційні стани інших, а й готовність реагувати на них у поведінці, що особливо важливо для партнерських стосунків. Як показують наші дані, жінки продемонстрували

значно більш однорідний емоційний стиль: більшість респонденток мали високий або нормальний рівень емпатії, тоді як низькі значення (6,7 %) були поодинокими і не впливали на загальний профіль групи

Чоловіки, навпаки, продемонстрували значно ширший діапазон – від дуже високих до дуже низьких рівнів, що підтверджує значну індивідуальну різноманітність їхнього емоційного реагування.

У класичних теоріях сімейної психології такі пріоритети розглядаються як фундаментальні складові моделі «підтримувального партнерства», у якій головними є емоційна відкритість, уважність і взаємне піклування [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Висока емпатійність сприяє формуванню саме таких уявлень: жінки не лише очікують, що партнер буде чутливим до їхніх емоцій, але й самі демонструють високий потенціал до підтримки та взаєморозуміння.

У чоловічій групі, де домінує нормальний рівень емпатії, очікування від партнерки мають іншу структуру. Хоча і чоловіки, і жінки вважають базовими характеристиками чесність, вірність та доброзичливість, чоловіки у своїх відповідях частіше акцентували на стабільності, врівноваженості, передбачуваності та раціональності поведінки партнера, що відображено в розділі анкетного аналізу. Такий акцент повністю відображає ті тенденції, що описуються в психологічній літературі щодо чоловічих моделей емоційного функціонування, де емоційна підтримка часто сприймається не через вербальність чи емоційну відкритість, а через стабільну поведінку, надійність і послідовність [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Тому очікування чоловіків щодо ідеального партнера більше сформовані навколо поведінкової підтримки, тоді як жінки – навколо емоційної взаємодії.

У світлі теорії прив'язаності ці особливості можна інтерпретувати як прояв двох різних стратегій емоційної регуляції. Жінки, демонструючи високу емпатійність, тяжіють до стилю прив'язаності, що спрямований на наближення, емоційне відзеркалення і зв'язок, тоді як для частини чоловіків, особ-

ливо з нормальним або низьким рівнем емпатії, характерний стиль, який базується на регуляції дистанції, прагненні зберегти автономію або уникнути надмірної емоційної інтенсивності [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. В анкетах це виявляється у зосередженості чоловіків на раціональних аспектах партнерства: відповідальності, ролях, організованості та розподілі обов'язків.

Цікаво, що саме рівень емпатії виявився важливим предиктором якості уявлень про ідеального партнера. Згідно з даними нашого дослідження, респонденти з високою емпатією (і чоловіки, і жінки) частіше називали серед ключових характеристик партнера емоційну підтримку, уважність, здатність до діалогу та чутливість до переживань іншого. Натомість респонденти з низьким рівнем емпатії, незалежно від статі, робили акцент на структурних і поведінкових характеристиках, таких як самостійність партнера, відповідальність, передбачуваність і стабільність. Ця закономірність узгоджується з результатами досліджень емоційної компетентності [Ошибка! Источник ссылки не найден.], де зазначено, що високий рівень емпатії формує чутливість до емоційних потреб партнера й мотивує до створення емоційного клімату, сприятливого для близькості та довіри.

Дані анкетування підтверджують цей взаємозв'язок і демонструють, що жінки значно частіше, ніж чоловіки, у відповіді на відкриті запитання наголошували на емоційних характеристиках –теплоті, ніжності, чуйності, умінні слухати, тоді як чоловіки –на конструктивній взаємодії, що включає спільне прийняття рішень, узгодженість, відповідальність та здатність до стабільної поведінки. Таке поєднання емоційної та поведінкової орієнтації відповідає системно-сімейним моделям [Ошибка! Источник ссылки не найден.], які розглядають партнерство як динамічний баланс емоційного зв'язку та структурованості ролей.

З погляду практики сімейної психології, важливим висновком нашого дослідження є те, що висока емпатійність жінок та помірні рівні емпатії чоловіків не суперечать одне одному, а навпаки –можуть доповнюватися, якщо в

парі розвивається культура емоційної комунікації. У моделі Емоційно-фокусованої терапії (EFT) С. Джонсон саме такі різні «емоційні стилі» партнерів стають основою для формування безпечної прив'язаності: партнери вчаться розпізнавати сигнали одне одного, створювати спільну емоційну мову та знаходити точки дотику між потребою в емоційній близькості та потребою у стабільності.

Висновки до розділу

У другому розділі було здійснене комплексне емпіричне дослідження, спрямоване на виявлення уявлень студентської молоді про ідеального партнера та визначення психологічних чинників, що впливають на формування цих уявлень. На основі анкетування, вимірювання рівня емпатії та аналізу любовних стилів було досліджено специфіку ціннісних орієнтацій, емоційних потреб і поведінкових очікувань чоловіків та жінок.

Проведений аналіз анкетних даних показав, що образ ідеального партнера в обох групах має спільне ціннісне ядро –чесність, вірність, повага, доброзичливість. Водночас у структурі значущих характеристик виявлені й виразні гендерні відмінності: жінки більшою мірою орієнтуються на емоційні й міжособистісні якості, тоді як чоловіки –на поведінкову стабільність, відповідальність та передбачуваність партнера.

Дослідження рівня емпатії дозволило встановити, що жінки демонструють загалом вищу емпатійність і більш однорідний емоційний профіль, що зумовлює їхню схильність до пошуку емоційної близькості, підтримки та взаємності у стосунках. Чоловіки виявили ширший діапазон емпатійних показників, що позначається у більш раціональному, поведінковому підході до побудови партнерських взаємин.

Аналіз любовних стилів за методикою LAS дав змогу визначити різні домінантні установки: у чоловіків –поєднання Еросу з елементами Людусу, що свідчить про потребу у свободі та автономії поряд із романтичною залучені-

стю; у жінок –поєднання Еросу та Агапе, що характеризує турботливий, підтримувальний стиль кохання. Ці результати підтверджують значення індивідуально-психологічних особливостей у формуванні уявлень про ідеального партнера.

Порівняння емпіричних даних із сучасними теоріями сімейної психології (теорія прив'язаності, любовні стилі, емоційно-фокусована терапія, системно-сімейні моделі) дало змогу інтерпретувати виявлені закономірності як прояв двох взаємодоповнювальних способів побудови стосунків. Емоційна чутливість, характерна для жінок, та орієнтація на стабільність, більш властива чоловікам, можуть утворювати гармонійний баланс за умови розвинених навичок комунікації та взаєморозуміння.

Узагальнюючи результати дослідження за шкалою досвіду близьких стосунків, можна стверджувати, що гендерні відмінності у типах прив'язаності та рівнях тривоги й уникнення є досить помітними. Чоловіки демонструють більш рівномірний розподіл типів прив'язаності та схильність до уникнення близькості, тоді як жінки частіше характеризуються дезорієнтованим типом прив'язаності і вищим рівнем тривоги, що свідчить про більшу емоційну чутливість та нестабільність у стосунках. Отримані дані підтверджують, що особливості прив'язаності суттєво впливають на поведінкові та емоційні прояви в близьких стосунках, а також підкреслюють важливість врахування гендерних факторів при психологічній оцінці та консультуванні.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексний теоретичний і емпіричний аналіз уявлень чоловіків та жінок про ідеального партнера, що дало змогу встановити закономірності їх формування, змістові особливості та гендерні відмінності. Поставлені завдання дослідження виконано повністю, а отримані результати дозволяють сформулювати узагальнені висновки теоретичного й практичного характеру.

На основі опрацювання наукових джерел охарактеризовано ключові підходи до вивчення уявлень про ідеального партнера. Показано, що структура таких уявлень визначається взаємодією соціокультурних норм, гендерних ролей, особистісних рис, попереднього досвіду міжособистісних стосунків і рівня емоційної зрілості. Теоретичний аналіз підтвердив значення соціального навчання, моделей сімейного виховання та впливу медіакультури як чинників, які формують базові уявлення про ролі, очікування і критерії вибору партнера.

Емпірична частина дослідження надала можливість простежити реальні змістові акценти, якими керуються чоловіки та жінки, описуючи бажані риси особистості й поведінкові характеристики партнера. У межах методики Love Attitude Scale встановлено, що чоловічій вибірці властива вищою мірою виражена пристрасність (Ерос) та ігровий стиль стосунків (Людус), що поєднується з прагматичністю та орієнтацією на автономію. Жіноча вибірка продемонструвала домінування романтичності, альтруїстичності та емоційної залученості (Агапе), а також стабільні показники безпечної прихильності. Такі відмінності свідчать про різні емоційні коди, якими чоловіки та жінки позначають прихильність та близькість, що може ставати як ресурсом, так і джерелом непорозуміннь у стосунках.

Дані дослідження емпатійності засвідчили, що жінки частіше характеризуються високим та дуже високим рівнями емпатії, що обумовлює їхню чутливість до емоцій партнера та значущість емоційної підтримки в моделі ідеального партнерства. Чоловіки в середньому демонструють більш помірні рівні емпатії, що корелює з орієнтацією на поведінкові, раціональні та

стабілізаційні параметри взаємин. У сукупності ці результати підтверджують гіпотезу про гендерно зумовлені відмінності в емоційній структурі уявлень про партнера.

Використання шкали досвіду близьких стосунків дозволило детально оцінити рівень тривоги та уникнення у міжособистісних взаємодіях, а також визначити типи прив'язаності респондентів. Цей метод показав свою ефективність у виявленні гендерних відмінностей: чоловіки частіше проявляють схильність до уникнення близькості та більш рівномірно розподілені за типами прив'язаності, тоді як жінки характеризуються вищим рівнем тривоги та більшою часткою дезорієнтованого типу. Отримані результати підтверджують значущість оцінки стилів прив'язаності для розуміння поведінкових і емоційних особливостей в структурі уявлень про ідеального партнера.

Результати авторського анкетування розкрили змістові особливості цих уявлень. Для чоловіків першочерговими критеріями виявилися зовнішня привабливість, жіночність, сексуальність, сумісність характерів і духовна близькість, тоді як для жінок ключовими характеристиками стали чесність, вірність, турбота, емоційна підтримка, стабільність і взаємоповага. Спільними для обох груп є важливість довіри, відкритості та відсутності шкідливих звичок. Водночас жінки значно сильніше акцентують увагу на емоційній доступності та здатності партнера до конструктивної комунікації.

Порівняльний аналіз дозволив виявити як спільні тенденції, так і суттєві розбіжності в структурі й ієрархії уявлень. Обидві вибірки орієнтовані на гармонійні, стабільні стосунки, але за різними психологічними механізмами. Чоловіки тяжіють до поєднання емоційної інтенсивності зі свободою та автономією, тоді як жінки – до поєднання емоційної близькості зі стабільністю, безпекою та партнерською взаємодією. Ступінь емпатійності виступає одним із ключових чинників, який визначає очікування від партнерства та рівень вимог до емоційного контакту.

Отримані результати мають практичне значення для психологів, які працюють у сфері сімейного консультування, психопрофілактики та освітніх програм.

Вони дають змогу більш точно оцінювати очікування клієнтів у контексті побудови партнерських стосунків, прогнозувати потенційні труднощі взаємодії, а також розробляти рекомендації щодо зміцнення емоційного зв'язку, розвитку навичок комунікації та формування реалістичних уявлень про партнерство. Узагальнені дані можуть бути використані в програмах підготовки молоді до шлюбу, тренінгах розвитку емоційної компетентності, а також у науково-дослідній діяльності, спрямованій на подальше вивчення гендерних особливостей уявлень про стосунки.

Проведене дослідження підтвердило гіпотезу та дало можливість комплексно описати психологічні моделі ідеального партнера у чоловіків і жінок, виявити їхні спільні риси та відмінності, а також окреслити шляхи практичного застосування отриманих результатів для підвищення якості міжособистісної взаємодії та гармонізації партнерських стосунків.